

**8.SINIF TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK DERS KİTABINDA EDEBİ ÜRÜNLERİN
KULLANIM DURUMUNUN İNCELENMESİ**

Fevziye Dönmez

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 3 (üç) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Fevziye

Soyadı : Dönmez

Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : 8.Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Edebi Ürünlerin Kullanım Durumunun İncelenmesi

İngilizce Adı : Examination of the Usage of Literary Products in the 8th Grade Turkish Republic History of Revolution and Kemalism Textbook

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Fevziye DÖNMEZ

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Fevziye DÖNMEZ tarafından hazırlanan “8.Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Edebi Ürünlerin Kullanım Durumunun İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir

Danışman: Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ

(Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. Kubilay YAZICI

(Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA

(Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 11/10/2024

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Babam Mehmet DÖNMEZ'e

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bana rehberlik eden, engin bilgi ve deneyimiyle yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ'e,

Bu süreçte beni sürekli motive eden, destek ve katkılarını hiç esirgemeyen sevgili tez arkadaşım Rumeysa ŞUŞARLIOĞLU'na,

Tez çalışmamın ve hayatımın her döneminde yanımda olan, her daim yoluma ışık tutan Alptuğ AY'a,

Hayatımın her anında maddi ve manevi yanımda olan, koşulsuz sevgi ve destekleriyle beni her daim güçlendiren canım annem Reyhan DÖNMEZ'e ve sevgili kız kardeşim Yasemin CÖNGER'e,

Hayatımda hatırlayacağım izler bıraktığı için anılarımda ve kalbimde yaşamaya devam edecek olan değerli dayım Zakir HAMZEYEV'e sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Fevziye DÖNMEZ

Ankara, 2024

**8.SINIF TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK DERS KİTABINDA EDEBİ ÜRÜNLERİN
KULLANIM DURUMUNUN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fevziye Dönmez

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık 2024

Z

Bu araştırmanın amacı, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında edebi ürünlerin kullanımını incelemektir. Yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada doküman olarak 2022-2023 eğitim retim yılında okullarda okutulmakta olan Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan İlkretim 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı, Dersdestek Yayınları'nın hazırladığı İlkretim 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı ve Biryay Yayınları tarafından hazırlanan İlkretim 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yardımıyla çözümlenmiştir. Yapılan çalışmayla ders kitaplarında genel olarak edebi ürünlerin kullanım durumu incelenmiş ve alt problem olarak ders kitaplarında atasözlerinin, biyografilerin, öykülerin, romanların, anı-hatıratların, şiirlerin, gezi yazılarının ve nutuk-söylevlerin kullanım durumu incelenerek sonuçlar karşılaştırmalı olarak ortaya koyulmuştur. Ders kitapları edebi ürünlerin kullanım durumu bakımından incelendiğinde en fazla edebi ürün kullanımının 176 adetle MEB Yayınları'na ait ders kitabında, ikinci olarak 169 adetle

Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında ve en az kullanımının 113 adetle Biryay Yayınları'na ait ders kitabında olduğu görülmüştür. Edebi ürün kullanımı bakımından MEB Yayınları ve Dersdestek Yayınları kitapları birbirine benzerlik gösterirken Biryay Yayınları'na ait ders kitabında bu durumun farklılık gösterdiği görülmüştür. Ders kitaplarının edebi ürün kullanımı bakımından zenginlik gösterdiği ancak aynı türden edebi ürünlere ağırlık verildiği görülmüştür. Öğrencilerin duygusal yönünü besleyecek şiir, türkü gibi edebi ürünlere çok yer verilmediği tespit edilmiştir. Kitapların farklı yayınevlerine ait olması sebebiyle kullanılan edebi ürünlerde de farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler : İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, ders kitabı, edebi ürün

Sayfa Adedi : xvii + 67

Danışman : Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ

**EXAMINATION OF THE USAGE OF LITERARY PRODUCTS IN
THE 8TH GRADE TURKISH REPUBLIC HISTORY OF
REVOLUTION AND KEMALISM TEXTBOOK**

(M.S. Thesis)

Fevziye Dönmez

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December 2024

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the use of literary products in the 8th grade Turkish Republic History of Revolution and Kemalism textbook. In the study, the document review method, one of the qualitative research methods, was used. The 8th grade Primary School Turkish Republic History of Revolution and Kemalism textbook prepared by the Ministry of National Education, which is being taught in schools in the 2022-2023 academic year, the 8th grade Primary School Turkish Republic History of Revolution and Kemalism textbook prepared by Dersdestek Publications and the 8th grade Primary School Turkish Republic History of Revolution and Kemalism textbook prepared by Biryay Publications were used as documents in the research. The data obtained in the research was analyzed with the help of descriptive analysis. In the study, the general use of literary products in textbooks was examined and the use of proverbs, biographies, stories, novels, memoirs, poems, travel writings and speeches in textbooks was examined as a sub-problem and the results were presented comparatively. When the textbooks were examined in terms of the use of literary products, it was seen that the highest use of literary products was in the textbook belonging

to MEB Publications with 176 pieces, second in the textbook belonging to Dersdestek Publications with 169 pieces, and the least use was in the textbook belonging to Biryay Publications with 113 pieces. While the books of MEB Publications and Dersdestek Publications were similar to each other in terms of the use of literary products, this situation was seen to be different in the textbook belonging to Biryay Publications. It was seen that the textbooks were rich in terms of the use of literary products, but the emphasis was on the same type of literary products. It was determined that literary products such as poems and folk songs that would nourish the emotional side of the students were not given much place. It was determined that there were differences in the literary products used because the books belonged to different publishing houses.

Keywords : History of Revolution and Kemalism, textbook, literary product

Page Number : xvii + 67

Supervisor : Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3

1.4. Varsayımlar	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.6. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II.....	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi	5
2.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Ders Kitapları	6
2.3. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Tarih Konuları.....	6
2.3.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının Edebiyatla İlişkisi	7
2.4. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kullanılabilecek Edebi Türler	8
2.4.1. Atasözleri	9
2.4.2. Biyografiler	9
2.4.3. Tarihi Öyküler.....	9
2.4.4. Romanlar	10
2.4.5. Anılar (Hatırat)	10
2.4.6. Şiirler.....	10
2.4.7. Gezi Yazıları.....	10
2.4.8. Söylevler (Nutuk).....	11
2.5. İlgili Araştırmalar	11
BÖLÜM III	16
YÖNTEM	16
3.1. Araştırmanın Modeli.....	16
3.2. Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması	17
3.3. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	17
BÖLÜM IV.....	18

BULGULAR VE YORUMLAR.....	18
4.1. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Kitabına İlişkin Bulgular.....	19
4.2. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Kitabına İlişkin Bulgular.....	27
4.3. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Kitabına İlişkin Bulgular.....	34
4.4. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler	41
4.5. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler	42
4.6. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler	44
4.7. Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler.....	45
4.8. Beşinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler.....	47
4.9. Altıncı Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler	49
4.10. Yedinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler.....	50
4.11. Sekizinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler.....	51
BÖLÜM V	53
SONUÇ VE ÖNERİLER	53
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	53
5.2. Öneriler	57
KAYNAKLAR.....	58
EKLER	63
EK 1. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı İç Kapak Sayfası.....	64
EK 2. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı İç Kapak Sayfası.....	65
EK 3. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı İç Kapak Sayfası.....	66

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi (1.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	19
Tablo 2. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar Ünitesi (2.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	20
Tablo 3. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi (3.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	21
Tablo 4. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye Ünitesi (4.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	22
Tablo 5. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Demokratikleşme Çabaları Ünitesi (5.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	23
Tablo 6. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası Ünitesi (6.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	24
Tablo 7. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası Ünitesi (7.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	25
Tablo 8. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu	26
Tablo 9. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi (1.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	27

Tablo 10. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar Ünitesi (2.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	28
Tablo 11. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi (3.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	29
Tablo 12. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye Ünitesi (4.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	30
Tablo 13. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Demokratikleşme Çabaları Ünitesi (5.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	31
Tablo 14. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası Ünitesi (6.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	31
Tablo 15. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası Ünitesi (7.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	32
Tablo 16. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	33
Tablo 17. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi (1.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	34
Tablo 18. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar Ünitesi (2.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	35
Tablo 19. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi (3.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	36
Tablo 20. <i>İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye Ünitesi (4.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu</i>	37

Tablo 21. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Demokratikleşme Çabaları Ünitesi (5.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	38
Tablo 22. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası Ünitesi (6.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	39
Tablo 23. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası Ünitesi (7.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	39
Tablo 24. İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu.....	40
Tablo 25. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Özdeyişlerin Kullanım Durumu.....	41
Tablo 26. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Biyografilerin Kullanım Durumu.....	43
Tablo 27. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Tarihi Öykülerin Kullanım Durumu.....	44
Tablo 28. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Romanların Kullanım Durumu.....	47
Tablo 29. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Anı-Hatıratların Kullanım Durumu.....	48
Tablo 30. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Şiirlerin Kullanım Durumu.....	50
Tablo 31. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Nutuk-Söylevlerin Kullanım Durumu.....	51

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Biryay Yayınları ders kitabı özdeyiş örneği	42
Şekil 2. Dersdestek Yayınları ders kitabı biyografi örneği	43
Şekil 3. MEB Yayınları ders kitabı hikâye örneği	45
Şekil 4. MEB Yayınları ders kitabı roman örneği	47
Şekil 5. Biryay Yayınları ders kitabı anı-hatırat örneği	49
Şekil 6. Dersdestek Yayınları ders kitabı şiir örneği	50
Şekil 7. MEB Yayınları ders kitabı nutuk-söylev örneği	52

KISALTMALAR LİSTESİ

LGS	Liselere Geçiş Sistemi
İTA	İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
s.	sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, 8.Sınıf Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (İTA) ders kitaplarında edebi ürünlerin kullanımına ilişkin olarak araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde eğitim kavramının birçok tanımı bulunmaktadır. Bunlar arasında en çok kabul görmüş olan tanım "*bireyin davranışlarında yaşantı yoluyla istendik davranışlar meydana getirme süreci*" olarak karşımıza çıkmaktadır. (Ertürk'ten aktaran Arslan, 2009) Eğitim insanların ihtiyaçları doğrultusunda gün geçtikçe zorlaşmakta ve yeni becerilerin öğrenilmesini gerektirmektedir. Günümüz dünyası bireylerin düşünme becerilerine sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Şahinel'e (2011) göre "Öğrenme sürecini öğrenciye bilgi aktarımı ve öğrenmenin denetlenmesinden ibaret sayan bir eğitim yaklaşımının öğrenmeyi teşvik etmesi son derece zordur."(s. 4). Zaman içerisinde yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik dönüşümler, eğitim sistemlerini ve onunla doğrudan ilişkili olan öğrenme yaklaşımlarını etkilemiş, bu alanlarda değişimlerin yaşanmasına sebep olmuştur (Öztürk, 2007, s. 124). Öğretimde bilgi alışverişinden ziyade düşünmeyi öğrenmenin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu sebeple öğrencilerin düşünen, eleştiren, bilgiye ulaşma yollarını bilen ve üreten bireyler olması için okullarda düşünme becerileri kazandırmayı hedefleyen eğitim programları uygulanmaktadır (Seferoğlu ve Akbıyık'tan aktaran Çelikkaya, 2011).

Tarih öğretimi, ülkemizde 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamış olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne dek sürdürülmüştür (Merey, 2010, s. 34). Tarih derslerinde soyut ve olay aktarımına dayalı bir yaklaşımın benimsenmesi, tarih öğretiminde karşılaşılan en temel sorunlardan biridir. Öğrenciler, kendi yaşadıkları döneme uzak zaman dilimlerine ilişkin konuları genellikle sözlü anlatımla ve soyut bir şekilde öğrenmektedir. Bu tür bir öğretim yöntemi, bazı öğrencilerin ilgi ve merakını yeterince uyandıramamakta ve derse karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır (Demircioğlu, 2005, s. 118). "Öğrencinin pasif olduğu böyle bir uygulamada istenilen düzeyde öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün değildir. İlkelerine göre uygulanan düz anlatım muhakkak diğer bazı metot ve etkinliklerle desteklenmelidir" (Köstüklü, 2004, s. 7). Safran'a (1993) göre de "Tarihi materyallerin tek başlarına bir metin, portre ya da resim olarak ele alınması bunların yeterince anlaşılmasını engelleyecektir. Öğrencinin bu materyalleri zihninde canlandırması, kahramanların davranışlarının ya da duygularını veya bakış açılarını anlamaya çalışması diğer bir deyişle hayal gücünü kullanması da beklenir." (s. 830). Tarih konularının öğretiminde, eğlenceli ve kalıcı öğrenme ortamları oluşturmak için öğrencilerin ilgili dönemi detaylı bir şekilde araştırmalarına ve dönemin atmosferini deneyimlemelerine olanak tanıyan uygulamalara öncelik verilmelidir. Bu doğrultuda, tarih öğretiminde edebi eserlerin kullanılmasının etkili bir yöntem olabileceği söylenebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 8.Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında edebi ürünlerin kullanım durumunun incelenmesidir. Araştırmayla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında,

1. Atasözlerinin kullanım durumu nedir?
2. Biyografilerin kullanım durumu nedir?
3. Tarihi öykülerin kullanım durumu nedir?
4. Romanların kullanım durumu nedir?
5. Anıların (hatırat) kullanım durumu nedir?
6. Şiirlerin kullanım durumu nedir?

7. Gezi yazılarının kullanım durumu nedir?
8. Söylevlerin (nutuk) kullanım durumu nedir?

1.3.Araştırmanın Önemi

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında tarih konularının öğretiminde edebî ürünlerin kullanımının incelenmesi sonucu elde edilen veriler doğrultusunda kitaplar üzerinde gerekli düzenlemelerin yapılacağı umulmaktadır. Bu sayede edebi türlerin kitaplarda kullanımının artırılması ile tarih öğretiminin değişik örneklerle daha etkin bir hale gelebileceği öngörülebilir. Öte yandan öğrencilerin motivasyonu sağlanarak duygularını harekete geçirebilecek ve ders işlenirken pasif konumdan daha aktif bir konumda derse katılımın sağlanabileceği düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

1. Araştırmada kullanılacak 8.Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki içeriklerin, araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterli ve geçerli bilgileri yansıtacak nitelikte olduğu varsayılmıştır.
2. Ölçme aracının kapsam ve geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmasının yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma:

1. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programına göre hazırlanmış güncel olarak 8. sınıflarda okutulan T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları ile sınırlıdır.
2. Ders kitabı incelemesi, alan yazında yer alan edebi ürün açısından ders kitabı inceleme ilkeleri göz önüne alınarak belirlenen nitel ölçüt formu ve uzman görüşü ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Tarih: Tarih, geçmişten günümüze toplumların incelenmesini, toplumlararası benzerlik ve farklılıkların ne şekilde geliştiğini değiştiğini gösteren bir bilim dalıdır (Turan & Ulusoy, 2011, s. 143).

İnkılap: “Toplum düzeni ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform” (TDK, 2022).

Atatürkçülük: “Atatürk'ün düşünce ve uygulamalarından kaynaklanan, Türk Devleti'nin bağımsızlık ve bütünlüğünü, millî egemenliğini, kişi özgürlüğünü, çağdaş olmayı amaçlayan, akla, bilime ve gerçeğe dayanan, evrensel ağırlıklı, geleceğe yönelik, birbiri ile uyumlu amaçlar, uygulamalar ve ilkeler bütünü” (TDK, 2022).

Edebi Ürün: Toplumda gerçekleşen durumları ve olayları, toplum içinde yaşayan veya yaşamış kişileri ve toplumun değerlerini dil vasıtasıyla heyecan yaratacak şekilde aktaran ürünlere edebî eser denilmektedir (Öztürk, 2002, s. 18).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde ders kitapları, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde tarih konuları, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılabilecek edebi türler ile ilgili bilgi verilmiştir. Yapılan araştırmayla ilişkili kavramlara, kuramsal çerçeveye ve konu ile ilgili olarak yapılmış benzer çalışmalara yer verilmiştir

2.1. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, günümüzde eğitim-öğretimin farklı kademelerinde okutulan bir ders niteliğindedir. Bu kademelerden biri de ortaokul 8. sınıftır. Dersin temel amacı, milli mücadeleyi gerçekleştiren ve inkılapları hayata geçiren liderleri yeni nesillere tanıtmak, aynı zamanda inkılapların değerini koruyarak bu mirası geleceğe taşıyabilecek bireyler yetiştirmektir (Hatipoğlu, 2004, s. 22). İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, genç nesillere Türkiye Cumhuriyeti tarihine dair doğru bilgiler aktarmak ve tarih bilinci kazandırmak açısından büyük bir öneme sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi tarihsel süreçte ilk olarak 1925 yılında ‘İhtilaller Tarihi’ ismiyle Ankara Adliye Hukuk Mektebi’nde okutulan bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. 1933’te İstanbul Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü’nde, 1942’de ise Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nde Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü’nde okutulmuştur. 1960 sonrası ise Türk İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi adıyla fakülte ve yüksekokullarda okutulmaya başlanmıştır. 1968’de dersin adı Türk Devrim Tarihi olarak değiştirilmiştir. 1980 yılı sonrası ise Türk İnkılap Tarihi, sonrasında

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi adını almıştır (Dönmez ve Yazıcı, 2013, s. 245). 1981 yılına gelindiğinde Talim Terbiye Kurulu'nun 76 sayılı kararı ile ortaokul kademesinde yer alan son sınıflarda Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi dersi olarak konulmuştur. 1982 yılında ise Atatürkçülük kavramı da eklenmiştir (Alaca, 2017, s. 765). 2010 yılından önce 8. sınıflarda haftada 3 ders saati olarak işlenen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, 20 Temmuz 2010 tarih ve 75 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile haftalık 2 ders saati olarak yeniden düzenlenmiştir. (Karavar, 2018, s. 90).

2.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Ders Kitapları

2004 yılından itibaren Türkiye eğitim sisteminde benimsenen yapılandırmacı yaklaşım, derslerde öğretim materyallerinin kullanımını daha da ön plana çıkarmıştır. Bu sayede, öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri, değer ve kavramların sadece anlatım yoluyla değil, materyaller aracılığıyla da pekiştirilmesi ve kalıcı hale getirilmesi amaçlanmaktadır (Ulusoy ve Gülsüm, 2009, s. 86).

Ülkemizde ders kitapları, derslerde en sık başvurulanan öğretim materyallerinden biri olarak temel bilgi kaynağı işlevi görmektedir (Ginesar ve Güven, 2018, s. 1019). Öğretmen, dersin amaçlarını ve öğrenciye uygulanacak değerlendirmeleri belirlerken, ders kitabını bir rehber olarak kullanır. Öğretmen, ders kitabındaki içerikleri göz önünde bulundurarak ders içerisinde kullanacağı ölçme değerlendirme araçlarını ve öğretim stratejilerini geliştirir. Ders kitabı, öğretmene sınıf içi etkinlikler için fikirler sunarak öğretim sürecinin zenginleştirilmesine katkıda bulunur (Eşgi ve Dursun, 2008, s. 21). Bu çerçevede, 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı, bu derste en çok kullanılan öğretim materyallerinden biri olarak öne çıkmaktadır. 2018 yılında uygulamaya konulan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki üniteler “Bir Kahraman Doğuyor”, “Milli Uyanış, Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar”, “Milli Bir Destan, Ya İstiklal Ya Ölüm”, “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye”, “Demokratikleşme Çabaları”, Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası”, “Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası” dır (MEB, 2018).

2.3. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Tarih Konuları

Geçmiş, her bireyin kimlik kazanmasında temel bir rol oynar ve bu kimlik, geçmiş ile bugünün arasında bir bağ oluşturur. Millî Mücadele Dönemi gibi Cumhuriyet tarihimizde önemli bir yer tutan konuların genç nesillere öğretilmesi, onların Türkiye'nin tarihine dair

bilgi sahibi olmalarını, ülkenin nasıl bir mücadeleyle kazanıldığını görmelerini ve geçmişteki deneyimlerden ders alarak ülkelerinin geleceği için neler yapabileceklerini düşünmelerini teşvik eder (Kahraman Çınar, 2019, s. 18).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2006 yılında yayımlanan 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amaçları içinde yer alan aşağıdaki maddeler, ders içeriğinde mevcut olan Millî Mücadele konusunun öğretim hedeflerini belirlemektedir (Dönmez & Yazıcı, 2008, s. 13).

- Millî Mücadeleden hareketle, Türk milletinin özgürlük, bağımsızlık, vatanseverlik, Millî birlik ve beraberlik anlayışı ile her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğini kavrar,
- Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Türk inkılabının tarihi anlamını ve önemini kavrar,
- Dönemin ağır şartları dikkate alınmak suretiyle, Türk İnkılaplarının büyük güçlüklerle rağmen gerçekleştirildiğini kavrar,
- Türk Millî Mücadelesi ve İnkılabının, Millî ve milletler arası özelliklerini kavrayarak başka milletlerce de örnek alındığını fark eder.

2.3.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının Edebiyatla İlişkisi

Çocuk ve gençlerin edebi metinlerle kurduğu etkileşim, sadece bilgi edinmekle kalmayıp bu durumun daha da ötesine geçerek duygu ve düşünce eğitimine odaklanan bir süreci doğurmaktadır. Bu etkileşim, onların duyarlılıklarının gelişmesine, zenginleşmesine ve kültürel bilinçlenmelerine katkıda bulunur. Edebiyat, demokratik kültürün temelini oluşturan davranışların sezinleterek ve yaşatarak kazandırılmasında da önemli bir rol oynar (Öztürk ve Otluoğlu, 2002, s. 175).

Tarihi bir dönemin siyasi ve sosyal eğilimlerini gözlemlemek için edebi eserlere bakmak, o dönemi daha iyi anlamamızı ve o dönemdeki insanlarla daha derin bir bağ kurmamızı sağlar (Kınacı, 2023, s. 171).

Edebi eserler, tarih kitaplarının bize sunduğu yalın bilginin ötesinde, birer zaman kapsülü niteliğinde görev görerek yaşanan dönemin ruhunu ve atmosferini bize yansıtır. Tarih derslerinde edebi ürünlerin kullanımı yaygın olarak görülmektedir. Tarih konularının çoğunda olduğu gibi İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ders içeriğini de zenginleştirmek

ve katkı sunmak noktasında edebi ürünler önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, tarih konuları dönemin genel durumunu ve şartlarını daha etkili bir biçimde yansıtmak amacıyla öykü, şiir ve roman gibi edebi eserler aracılığıyla öğretilmeye çalışılmaktadır (Top, 2009, s. 30).

2.4. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kullanılabilecek Edebi Türler

İnkılap tarihi dersinde edebi ürünlerin kullanımı, öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarına ve dersin daha ilgi çekici hale gelmesine yardımcı olur. Edebi ürünler, tarihsel olayları somutlaştırarak öğrencilerin hafızasında daha kalıcı hale getirir. Örneğin anılar, biyografiler, şiirler, hikayeler ve romanlar gibi edebi türler, tarih derslerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır (Yakar & Yıldırım, 2021, s.410). Dönmez ve Yazıcı 2008'e göre derslerde verilmesi ön görülen değerlerin aktarılmasında toplum tarafından saygınlık gören ve örnek teşkil eden kişilerden faydalanılması gerektiği yaygın bir görüştür. Bu bağlamda, Mustafa Kemal Atatürk, değer eğitimi açısından eşsiz bir araç ve önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Atatürk'ün askeri dehası ve insani vasıflarını, "Söylev ve Demeçler", "Nutuk", "Günlük" ve "Hatıratlar" gibi edebi ürünler aracılığıyla ele almak, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin temel amaçlarından biri olan Atatürkçülüğün özümsetilmesi ve bir değer olarak benimsenmesi için oldukça faydalı olacaktır (Çençen, 2010, s. 23). Öğrencilerin tarih dersinde eğlenmelerini ve derse karşı ilgili olmalarını sağlamak amacıyla, sadece tarih bilgileri vermek yerine, öğrencilere gerçek ve yaşanmış tarihi aktaran kaynakların sunulması daha etkili olacaktır. Bu kaynaklar hikayeler, masallar, anılar, biyografiler ve mektuplar gibi edebi türler olarak sıralanabilir (Top, 2009, s. 30). Şimşek (2009)'da tarih ve sosyal bilgiler konularının öğretiminde edebi ürünlerin kullanımını tarihsel edebi ürünler ve tarihsel olmayan edebi ürünler olmak üzere iki kategoriye ayırmıştır. Tarih ve Sosyal Bilgiler dersinde yararlanılabilecek tarihsel edebi ürünleri, "Tahkiyeli Tarihsel Edebi Ürünler", "Tarihsel Nazım Eserleri" ve "Görsel Tarihsel Edebi Ürünler" olarak üç başlık altında ele alırken; tarihsel olmayan edebi ürünleri ise yaşanan coğrafyanın, kültürün ve toplumsal ilişkilerin izlerini taşıyan eserler olarak ele almıştır. "Tarihsel olmayan" olarak tanımladığı edebi eserlerin, tamamen tarihsel öğelerden yoksun olduğu anlamına gelmediğini belirtmiştir. Bu eserlerde, tarihsel bir zaman diliminde veya olayla doğrudan bağlantı olmasa da geçmişe dair izler ve göndermeler bulunabilir. Toplumsal etkileşimi anlatan hikayeler, fıkralar, gezi yazıları, şiir ve şarkılar tarihsel olmayan edebi ürünlerin tipik örnekleridir (Şimşek'ten aktaran Çençen, 2010). Bu bilgilerden hareketle İnkılap Tarihi dersinin tarih konularının öğretiminde edebi ürünlerden

yararlanmak konuların daha derin bir şekilde kapsamlı olarak anlaşılmasına katkı sunacaktır. Aynı zamanda öğrencilerde farklı bakış açıları geliştirerek duygusal bir bağ kurma noktasında önemli bir etkiye sahip olacaktır. Edebi ürünler eşliğinde gerçekleşecek olan tarih öğrenimi sadece bilgi edinilmesinin ötesinde öğrencilerde milli kimliğe dair bir farkındalık oluşturacaktır. Dersin işlenişinde edebi ürünlerin kullanımı dersi öğrenciler için daha ilgi çekici ve eğlenceli bir hale getirecektir. Atasözleri, hatıratlar (anılar), romanlar, biyografiler, tarihsel hikayeler, denemeler,seyahatnameler, şiirler, gezi yazıları, mektuplar, söylevler T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularişlenirken ders kitaplarında yer verilebilecek edebi türlerdir.

2.4.1. Atasözleri

Türk Dil Kurumu (TDK) atasözünü, ‘‘Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimesel’’ şeklinde tanımlanmaktadır.

2.4.2. Biyografiler

Biyografi edebiyat, bilim, sanat, spor veya siyaset gibi alanlarda sundukları katkılarıyla ön plana çıkmış, toplumda üne kavuşmuş insanların yaşamlarının tarihini ortaya koymak amacıyla belgelere dayanan ve tarafsız bir gözle kaleme alınan edebi üründür (Kaymakcı & Er, 2013, s. 199).

2.4.3. Tarihi Öyküler

Öykü genellikle, bir veya birkaç kişinin yaşamış olduğu olayı veya olayları, bu olayları adeta yaşamışçasına betimleyerek anlatan ve kurgusal olan yazı türü olarak tanımlanabilir (Gündüz'den aktaran Çınar, 2019). Tarihsel öyküler, geçmişte yaşanmış, kişiler, zaman, yer, olay ve olaylar bakımından gerçek tarihin bir parçası olan, bir hatıra veya bir zaman dilimini anlatırlar. Tarihî öyküler hem okullardaki öğrencilere hem de toplumun her kademesinden insana tarihi öğreterek tarih bilinci kazandıran en yaygın eğitim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır Aynı zamanda tarihsel öyküler, ders kitaplarının bizlere yansıtamayacağı, insan deneyimlerini anlamlı bir şekilde ortaya koyabilmektedir (Şimşek, 2006, s. 190).

2.4.4. Romanlar

Roman, gerçek hayatta yaşanmış ve yaşanması muhtemel olan olayların yazarın fikir dünyasında yoğurularak kurgulanmış bir şekilde ortaya konan ve bize gerçek hayattan da kesitler sunan edebi bir türdür. Tarihi romanlar ise tarihte yaşanmış olaylara dayanan belirli zaman dilimlerini kapsayan bir anlatıma sahip olan romanlardır (Argunşah, 2002, s. 17).

2.4.5. Anılar (Hatırat)

TDK'ye göre anı, “Yaşanmış olayların anlatıldığı yazı türü, hatıra” şeklinde tanımlanmaktadır. Anılar ele alınan döneme ilişkin birçok farklı bilgiyi içerisinde barındırması sebebiyle önemli tarihsel başvuru kaynakları arasında bulunmaktadır. Bu nedenle anılar öğrencilerin, hatıratı yer verilen dönemin özelliklerinin tamamını görmeleri bakımından önemli eserlerdir. Aynı zamanda anılar, bilgi kaynağı olmakla birlikte oldukça önemli bir öğretim aracıdır (Dönmez & Yazıcı, 2008, s. 250).

2.4.6. Şiirler

Edebi türler içerisinde oldukça eski olan şiir, “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi” (TDK, 2022) şeklinde tanımlanmaktadır. Şiirlerin tarih dersi kapsamında kullanımı; öğrencileri konuya ilişkin motive ederek duygularını harekete geçirmede, aynı zamanda öğrencilerin empati kurmalarında ve derse aktif olarak katılımlarını sağlamada öğretmenlere yardımcı olmaktadır (Öztaş, 2018, s. 35).

2.4.7. Gezi Yazıları

Yazarın yurt içi ve yurtdışı seyahatlerinde gördüklerini, okuyanlar için ilgi çekici yönleriyle birlikte özenli bir anlatımla ele aldığı yazılardır (Öztaş, 2018, s. 34). Gezi yazılarında sadece gezilip görülen yerlerin doğal özelliklerinin ele alınmasıyla yetinilmez. O bölgedeki insanların gelenek, görenek ve zevklerine yönelik bilgi verilmeye çalışılır (Kaya & Ekiçi, 2015, s. 93).

2.4.8. Söylevler (Nutuk)

Dinleyicileri belirli bir hedef doğrultusunda yönlendirmek, onlara bilgi vermek, açıklamalarda bulunmak, bir düşünceyi savunmak ve aşılacak amaçlarıyla yapılan etkili ve inandırıcılığı yüksek konuşmalara söylev denir (Top, 2009, s. 41).

2.5. İlgili Araştırmalar

Sosyal Bilgiler ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde edebi ürünlerin kullanımına yönelik kuramsal ve uygulamalı olmak üzere birçok çalışma mevcuttur.

Kuramsal çalışmalar incelendiğinde;

Musbach (2001), ortaokul öğrencilerinde tarih derslerine karşı görülen isteksizliğin, geleneksel ders kitaplarının öğrencileri pasif hale getirmesinden kaynaklandığını savunmaktadır. Bu durumun üstesinden gelmek için, mektup, günlük, anı, poster ve fotoğraf gibi birincil kaynakların derslere dahil edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Musbach'a göre, bu tür kaynaklar öğrencileri tarihsel süreçlere daha aktif bir şekilde katılmaya teşvik etmekte ve onların tarihsel olaylara karşı daha derinlemesine bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Oruç (2010), “Tarih Öğretiminde Biyografiler” çalışmasında, tarih eğitiminde edebiyatın, özellikle biyografinin, önemli bir yer tuttuğunu vurgulamaktadır. Çalışmada, tarih bilgisini somutlaştırmak ve öğrencilerin tarihsel olaylara karşı daha derin bir ilgi duymalarını sağlamak için biyografilerin etkin bir araç olduğu belirtilmektedir. Biyografi, tarihsel kişilerin yaşamlarını detaylı bir şekilde anlatarak, öğrencilerin geçmişe daha yakın hissetmelerini ve tarihsel olayları farklı bir perspektifle değerlendirmelerini sağlar. Oruç, biyografilerin türleri, özellikleri ve eğitimde kullanımı konusunda kapsamlı bir inceleme sunarak bu alanda kaynak niteliği taşıyan bir araştırma ortaya koymuştur.

Şimşek (2010), “Tarih Öğretiminde Tarihsel Hikâye ve Roman” isimli çalışmasında, tarih eğitiminde öğrenci motivasyonunu artırmak ve tarihsel düşünmeyi derinleştirmek amacıyla edebiyatın, özellikle tarihsel roman ve hikayelerin, önemli bir araç olduğunu savunmaktadır. Çalışmasında, bu tür edebi ürünlerin eğitim süreçlerine dahil edilmesini ve bu süreçte dikkat edilmesi gereken noktaları detaylı bir şekilde ele almıştır. Şimşek'e göre, tarihsel metinler, öğrencilere farklı perspektifler sunarak, tarihsel olaylara karşı daha eleştirel bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Kaymakçı (2013) yaptığı çalışmada Sosyal Bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi türlerin kullanım durumunu karşılaştırmalı olarak ortaya koymuş ve araştırma sonucunda sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi türlerin kullanımına önem verildiğini saptamış ve İlkokul 4. sınıf düzeyinde ders kitabında edebi türün kullanım sıklığının fazla olduğu tespit edilmiştir. Ancak 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde önem arz eden ve edebi türlerden yararlanma avantajı oldukça fazla bir konu olan Milli Mücadele Dönemi konusunda edebi tür kullanımının ders kitabında ki diğer konulara nazaran daha sınırlı olduğu görülmüştür.

Çelik ve Dolanbay (2021) çalışmalarında 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında yer alan edebi ürünleri incelemişlerdir ve çalışma sonucunda İnkılap Tarihi ders kitabının edebi eserler açısından oldukça çeşitlilik arz ettiği ve çoğunlukla aynı türde eserlerden yararlanıldığı görülmüş olmakla birlikte öte yandan şarkı, türkü gibi duygusal yönden öğrencileri besleyecek türlerden hiç yararlanılmadığı, anı, hikaye ve roman gibi edebi türlerden ise yeterince yararlanılmadığını tespit etmişlerdir. Özellikle tarih konuları öğretiminde derse karşı ilgiyi arttıracak roman, hikâye ve anı gibi metinlere daha fazla yer verilmesi ders kitabının daha etkili bir araç haline gelmesine katkı sağlayabilir.

Akkuş 2007 ve Özpek (2020) yaptıkları çalışmalarında tarih öğretiminde romanın önemini ortaya koymuşlardır. Buna rağmen Sosyal Bilgiler 4.sınıf, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8.sınıf ders kitaplarında bir edebi tür olarak romana yer verilmemesi oldukça düşündürücüdür.

Kaymakçı ve Er (2013) yaptıkları çalışmalarında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. Sınıflar) ve ders kitaplarında edebi türlerden birisi olan biyografinin kullanımına dair ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında genel anlamda biyografinin kullanıldığı durumu ortaya koymuşlardır. Buna karşın milli kahramanların oldukça fazla bulunduğu Millî Mücadele Dönemi konusunda 8.sınıf düzeyinde ders kitaplarında milli kahramanların biyografileri yeteri kadar çeşitlilik göstermemektedir.

Uygulamalı çalışmalar incelendiğinde;

Johennessen (2003) tarafından kaleme alınan "Making History Come Alive with the Nonfiction Literature of the Vietnam War" başlıklı çalışmada, liselerde Vietnam Savaşı'nın öğretiminde edebi ürünlerin ders materyali olarak kullanımı incelenmiştir. Uygulama sonucunda, edebi ürünlerin eğitim sürecine etkili bir şekilde dahil edilmesiyle, öğrenci

ilgisinin arttığı ve belgelere dayalı bilgilerin daha ilgi çekici hale geldiği gözlemlenmiştir (Johennessen’den aktaran Tekgöz, 2005, s.46).

McCormick (2004) tarafından kaleme alınan “Trentondan Mektuplar” isimli gerçekleştirilen çalışmada, ilkokul beşinci sınıf öğrencilerinde tarih öğretiminde birincil kaynak kullanımının etkinliği incelenmiştir. Özellikle Amerikan Devrimi sırasında yaşanan Trenton Savaşı üzerine yapılan bu çalışmada, öğrencilerin mektup, günlük ve gazete haberleri gibi birincil kaynakları kullanarak tarihsel olaylara farklı perspektiflerden bakmaları ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir. Çalışmanın sonuçları, birincil kaynaklar ile gerçekleştirilen öğretim sürecinin öğrencilerde tarihsel bilinci artırdığı, olaylara karşı empati kurmalarını sağladığı ve farklı bakış açılarını değerlendirebilme becerilerini geliştirdiği sonucu ortaya koyulmuştur. Bu sayede öğrenciler, tarihsel olayları ezberlemek yerine anlamlandırarak öğrenmişler ve tarihsel süreçlere daha aktif bir şekilde katılmışlardır. McCormick, çalışmada birincil kaynakların kullanılmasının, geleneksel tarih öğretimindeki eksiklikleri gidererek öğrencilerin daha derinlemesine ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiğine katkı sağladığını vurgulamıştır.

Tekgöz (2005) çalışmasında, ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerine yönelik olarak sosyal bilgiler dersinde edebiyat temelli öğretimin etkilerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, edebi ürünler kullanılarak gerçekleşen öğretimin, öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrendiklerini daha uzun süre hatırlamalarını önemli ölçüde artırdığı görülmüştür. Bu yöntem, öğrencilerin derse olan ilgilerini artırarak, okuma alışkanlıklarını geliştirerek ve öğrenilenleri daha canlı hale getirerek öğrenmeyi daha etkili kılmıştır. Bu bulgular, sosyal bilgiler öğretiminde edebiyat eserlerinin kullanılmasının öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirdiği ve daha kalıcı öğrenme sağladığı yönündeki görüşleri desteklemektedir.

Türker ve Arslan (2008) tarafından yapılan çalışmada ise İlköğretim 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde belgesel filmlerin kullanımı durumu incelenmiş olup araştırma sonucunda ise görsel ve işitsel materyal kullanımı ile yapılan öğretimin, öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin akademik başarılarını ve bilgilerini hatırlama düzeyini artırdığı saptanmıştır. Bu duruma karşın öğrencileri aynı

zamanda duygusal olarak da destekleyen şarkı, türkü gibi edebi türlere 4.sınıf ve 8.sınıf düzeylerinde Millî Mücadele Dönemi konularında yer verilmemesi bir dezavantaj durumu yaratmaktadır.

Top (2009) “İlköğretim 8. Sınıf T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Edebi Ürünlerin Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi” adlı çalışmasında, 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde edebi ürünlerin kullanılmasının öğrenci başarısı ve derse yönelik tutum üzerindeki etkisini deneysel olarak araştırmıştır. Çalışmada, ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırma deseni kullanılmıştır. İstanbul’daki bir okulun 8. sınıf öğrencileri, deney ve kontrol grupları olarak ikiye ayrılmıştır. Deney grubunda öğrencilere edebi eserler eşliğinde ders işlenirken, kontrol grubunda mevcut müfredat doğrultusunda geleneksel öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma, “Ya İstiklal, Ya Ölüm!” ve “Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” üniteleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları, edebi eserlerle desteklenen öğretimin öğrencilerin başarılarını ve derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Top’un çalışması, edebi ürünlerin tarih öğretiminde etkili bir araç olduğunu ve öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceğini ortaya koymuştur.

Yeşilbursa ve Sabancı (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde edebi eserlerin kullanımına yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmacılar, öğretmen adaylarının edebi eserleri, düşünceleri ve duyguları ifade etmenin yaratıcı bir yolu, estetik değer taşıyan içerikler ve ortak kültürel mirasın bir parçası olarak gördüklerini tespit etmişlerdir. Öğretmen adayları, edebi eserleri özellikle tarih, coğrafya, hukuk ve sosyoloji gibi sosyal bilgiler disiplinleriyle ilişkilendirerek dersleri daha anlamlı hale getirilebileceğini belirtmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, edebi eserlerin kullanımı, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlamakta, derslerin kalıcılığını artırmakta ve öğrencilerin farklı bakış açıları kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, edebi eserler sayesinde dersler daha eğlenceli hale gelmekte ve öğrencilerin dikkatini çekmektedir. Yapılan araştırma ile edebi eserlerin sosyal bilgiler öğretiminde zenginleştirici bir araç olduğu ve öğrencilerin öğrenme deneyimlerini olumlu yönde etkilediği ortaya konulmuştur.

Beldağ ve Aktaş (2016)'ın öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde edebî eser kullanımına ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmaları, öğretmen ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminde edebî eser kullanmayı genel olarak faydalı bulduklarını, en çok hikâye türünü kullanmayı tercih ettiklerini ve dersin amaçlarını gerçekleştirmeye katkı sağlayacak edebî eserleri seçme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak öğretmenlerin en çok kullanmayı tercih ettiği edebi tür olan hikâyeye 4.sınıf ve 8.sınıf düzeyinde öğretim programı ve ders kitaplarında yer verilmediği görülmektedir.

Ginesar ve Güven (2018), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabıyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi üzerine yapmış oldukları çalışmalarında Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının daha faydalı olması için konuların kısa ve öz olması, görsellerin arttırılması, sayfaların paragrafa boğulmaması ve önemli noktaların dikkat çekici şekilde belirtilmesi gerektiği durumlarını saptamışlardır. Bu hususta konu içeriğinin ve bilgi aktarımının oldukça yoğun olduğu Millî Mücadele Dönemi konularında ders kitabı içeriğinin uzun konu anlatımları yerine edebi türler ile desteklenmesi dersin işleyişine katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri kaynağı ve verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanmasıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında edebi ürünlerin kullanımının incelenmesi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan 'doküman inceleme' yöntemiyle yapılmıştır.

Nitel araştırma, algıların ve olayların doğal ortamlarında, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde incelendiği süreçleri yansıtır. Bu süreçte, doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılır. Nitel araştırmalar, sosyal olguları bulundukları çevreyle birlikte anlamayı ve incelemeyi öncelikli olarak hedefleyerek, kuram geliştirmeye odaklanan bir yaklaşım sunar. (Glaser'den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2008). Doküman analizi, basılı ve elektronik belgeler de dâhil olmak üzere tüm materyallerin sistematik bir şekilde incelenip değerlendirildiği bir yöntemdir (Kıral, 2020, s.173). Yazılı materyal olarak kullanılan ders kitaplarını inceleme olanağı sunduğu ve araştırma amacına uygun olduğu için yapılan çalışmada doküman inceleme yöntemi tercih edilmiştir.

3.2. Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri kaynağı olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2022-2023 eğitim öğretim döneminde okutulan 8.Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabından yararlanılmıştır. 2022-2023 eğitim öğretim yılında 8.sınıf düzeyi T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde okullarda MEB Yayınları, Dersdestek Yayınları ve Biryay Yayınları olmak üzere 3 farklı yayına ait kitap okutulmuştur. Araştırma kapsamında farklı yayınevlerine ait 3 kitap edebi ürünlerin kullanımı açısından incelenmiştir.

Ders kitaplarında bulunan edebi ürünlerin hangi kriterlere göre incelenebileceğiyle ilgili olarak uzman görüşlerine başvurulmuş ve alan yazında yer alan edebi türler üzerine yapılan ders kitabı inceleme çalışmaları referans alınmıştır. Bu doğrultuda emsal çalışmalarda yapılan sınıflandırmalar dikkate alınmış ve ders kitaplarında bulunan edebi ürünler incelenirken Türkçe bilim uzmanından görüş alınarak sınıflandırmalar yapılmıştır.

3.3.Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada toplanan veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel araştırmalar, bir durumu mümkün olan en kapsamlı ve dikkatli şekilde tanımlamayı amaçlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s. 21). Araştırmaya ait veriler, yayınevi, ünite ve edebi ürün kategorileri altında tablo şeklinde düzenlenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen veriler sistematik bir biçimde betimlenmiş olup daha sonra bu betimlemeler edebi türler bakımından ders kitabı inceleme kriterleri ve konu üzerine literatürde mevcut diğer çalışmalar ile karşılaştırmalı olarak açıklanarak yorumlanmıştır. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak için uzman görüşü alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu araştırmanın amacı 8.Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında edebi ürünlerin kullanım durumunun incelenmesidir. Bu kapsamda 2022- 2023 Eğitim-Öğretim yılında okullarda 8.Sınıf düzeyinde okutulan MEB yayınları ve diğer yayınevlerine ait üç ayrı kitap incelenmiştir.

Bu bölümde; araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin analizleri sonucu elde edilen bulgular 8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı, 8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı ve 8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı' na dair bulgular üç ana başlık altında verilmiştir. Bulgular, her bir ders kitabı için ünitelere ayrılmış şekilde tablolaştırılarak verilmiş ve yorumlanmıştır. Alt problemlerin her birine ilişkin olarak bulgular da tablolaştırılarak verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Kitabına İlişkin Bulgular

8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi MEB Yayınları kitabında edebî ürünlerin kullanım durumuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi (1.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Anı-Hatırat	3	30
Tarihi Anlatı	2	20
Bilimsel Yazı	1	10
Demeç	1	10
Nutuk-Söylev	1	10
Şiir	1	10
Tiyatro	1	10
Toplam	10	100

Tablo 1’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı 1.ünitesi olan “Bir Kahraman Doğuyor” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Bir Kahraman Doğuyor ünitesi içerisinde toplamda 10 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî türlerden anı-hatırat 3 defa, tarihi anlatı 2 defa, bilimsel yazı, demeç, nutuk-söylev, şiir ve tiyatro ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Bir Kahraman Doğuyor ünitesinde edebî ürün olarak en çok anı-hatırat (%30), en az ise bilimsel yazı, demeç, nutuk-söylev, şiir ve tiyatro (%10) yer almıştır.

Tablo 2

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar Ünitesi (2.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Tarihi Anlatı	12	41,37
Anı-Hatırat	6	20,68
Biyografi	4	13,79
Nutuk-Söylev	3	10,34
Gazete ve Haber Metni	2	6,89
Özdeyiş	1	3,44
Tebrikname	1	3,44
Toplam	29	100

Tablo 2’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı 2.ünitesi olan “Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar ünitesi içerisinde toplamda 29 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden tarihi anlatı 12 defa, anı-hatırat 6 defa, biyografi 4 defa, nutuk-söylev 3 defa, gazete ve haber metni 2 defa, özdeyiş ve tebrikname ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar ünitesinde edebî ürün olarak en çok tarihi anlatı (%41,37), en az ise özdeyiş ve tebrikname (%3,44) yer almıştır.

Tablo 3

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi (3.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Roman	9	22,5
Nutuk-Söylev	6	15
Tarihi Anlatı	6	15
Demeç	5	12,5
Anı-Hatırat	4	10
Biyografi	4	10
Şiir	3	7,5
Gazete ve Haber Metni	1	2,5
Mektup	1	2,5
Özdeyiş	1	2,5
Toplam	40	100

Tablo 3’te İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı 3.ünitesi olan “Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesi içerisinde toplamda 40 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî türlerden roman 9 defa, nutuk-söylev 6 defa, tarihi anlatı 6 defa, demeç 5 defa, anı-hatırat 4 defa, biyografi 4 defa, şiir 3 defa, gazete ve haber metni, mektup ve özdeyiş ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesinde edebî ürün olarak en çok roman (%22,5), en az ise gazete ve haber metni, mektup ve özdeyişe (%2,5) yer almıştır.

Tablo 4

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye Ünitesi (4.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	20	54,05
Demeç	8	21,62
Özdeyiş	5	13,51
Tarihi Anlatı	2	5,40
Anı-Hatırat	1	2,70
Roman	1	2,70
Toplam	37	100

Tablo 4’te İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı 4.ünitesi olan “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye ünitesi içerisinde toplamda 37 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 20 defa, demeç 8 defa, özdeyiş 5 defa, tarihi anlatı 2 defa, anı-hatırat ve roman ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye ünitesinde edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%54,05), en az ise anı-hatırat ve roman (%2,70) yer almıştır.

Tablo 5

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Demokratikleşme Çabaları Ünitesi (5.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Demeç	6	54,54
Özdeyiş	2	18,18
Anı-Hatırat	1	9,09
Gazete ve Haber Metni	1	9,09
Nutuk-Söylev	1	9,09
Tarihi Anlatı	1	9,09
Toplam	11	100

Tablo 5’te İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı 5.ünitesi olan “Demokratikleşme Çabaları” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Demokratikleşme Çabaları ünitesi içerisinde toplamda 11 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden demeç 6 defa, özdeyiş 2 defa, anı-hatırat, gazete ve haber metni, nutuk-söylev ve tarihi anlatı ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Demokratikleşme Çabaları ünitesinde edebî ürün olarak en çok demeç (%54,54), en az ise anı-hatırat, gazete ve haber metni, nutuk-söylev ve tarihi anlatı (%9,09) yer almıştır.

Tablo 6

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası Ünitesi (6.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	8	34,78
Gazete ve Haber Metni	7	30,43
Demeç	3	13,04
Bilimsel Yazı	2	8,69
Hikâye	2	8,69
Tarihi Anlatı	1	4,34
Toplam	23	100

Tablo 6’da İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı 6.ünitesi olan “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ünitesi içerisinde toplamda 23 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 8 defa, gazete ve haber metni 7 defa, demeç 3 defa, bilimsel yazı ve hikâye 2’şer defa, tarihi anlatı ise 1 defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ünitesinde edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%34,78), en az ise tarihi anlatı (%4,34) yer almıştır.

Tablo 7

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası Ünitesi (7.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Gazete ve Haber Metni	8	32
Anı-Hatırat	4	16
Övgü	4	16
Demeç	3	12
Tarihi Anlatı	3	12
Biyografi	2	8
Bilimsel Yazı	1	4
Toplam	25	100

Tablo 7’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı 7.ünitesi olan “Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası ünitesi içerisinde toplamda 25 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden gazete ve haber metni 8 defa, anı-hatırat ve övgü 4’er defa, demeç ve tarihi anlatı 3’er defa, biyografi 2 defa, bilimsel yazı ise 1 defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası ünitesinde edebî ürün olarak en çok gazete ve haber metni (%32), en az ise bilimsel yazı (%4) yer almıştır.

Tablo 8

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	39	22,15
Tarihi Anlatı	27	15,34
Demeç	26	14,77
Anı-Hatırat	19	10,79
Gazete ve Haber Metni	19	10,79
Biyografi	10	5,68
Roman	10	5,68
Özdeyiş	9	5,11
Bilimsel Yazı	4	2,27
Övgü	4	2,27
Şiir	4	2,27
Hikâye	2	1,13
Mektup	1	0,56
Tebrikname	1	0,56
Tiyatro	1	0,56
Toplam	176	100

Tablo 8’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabında edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre ders kitabı içerisinde toplamda 176 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 39 defa, tarihi anlatı 27 defa, demeç 26 defa, anı-hatırat 19 defa, gazete ve haber metni 19 defa, biyografi 10 ve roman 10’ar defa özdeyiş 9 defa, bilimsel yazı, övgü ve şiir 4’er defa hikâye 2 defa, mektup, tebrikname ve tiyatro ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda ders kitabında edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%22,15), en az ise mektup, tebrikname ve tiyatro (%0,56) yer almıştır.

4.2. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Kitabına İlişkin Bulgular

8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi Dersdestek Yayınları kitabında edebi ürünlerin kullanım durumuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi (1.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Özdeyiş	6	33,33
Anı-Hatırat	3	16,66
Bilimsel Yazı	3	16,66
Biyografi	2	11,11
Şiir	2	11,11
Mektup	1	5,55
Tarihi Anlatı	1	5,55
Toplam	18	100

Tablo 9’da İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabı 1.ünitesi olan “Bir Kahraman Doğuyor” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Bir Kahraman Doğuyor ünitesi içerisinde toplamda 18 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden özdeyiş 6 defa, anı-hatırat ve bilimsel yazı 3’er defa, biyografi ve şiir 2’şer defa, mektup ve tarihi anlatı ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Bir Kahraman Doğuyor ünitesinde edebî ürün olarak en çok özdeyiş (%33,33), en az ise mektup ve tarihi anlatı (%5,55) yer almıştır.

Tablo 10

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar Ünitesi (2.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Tarihi Anlatı	13	48,14
Nutuk-Söylev	6	22,22
Anı-Hatırat	4	14,81
Gazete ve Haber Metni	2	7,40
Anekdöt	1	3,70
Biyografi	1	3,70
Toplam	27	100

Tablo 10’da İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabı 2.ünitesi olan “Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar ünitesi içerisinde toplamda 27 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden tarihi anlatı 13 defa, nutuk-söylev 6 defa, anı-hatırat 4 defa, gazete ve haber metni 2 defa, anekdot ve biyografi ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar ünitesinde edebî ürün olarak en çok tarihi anlatı (%48,14), en az ise anekdot ve biyografi (%3,70) yer almıştır.

Tablo 11

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi (3.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Roman	8	21,62
Anı-Hatırat	6	16,21
Biyografi	6	16,21
Marş	3	8,10
Mektup	3	8,10
Nutuk-Söylev	3	8,10
Özdeyiş	3	8,10
Tarihi Anlatı	3	8,10
Şiir	2	5,40
Toplam	37	100

Tablo 11’de İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabı 3.ünitesi olan “Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesi içerisinde toplamda 37 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden roman 8 defa, anı-hatırat ve biyografi 6’şar defa, marş, mektup, nutuk-söylev, özdeyiş ve tarihi anlatı 3’er defa, şiir ise 2 defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesinde edebî ürün olarak en çok roman (%21,62), en az ise şiir (%5,40) yer almıştır.

Tablo 12

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye Ünitesi (4.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	16	44,44
Özdeyiş	14	38,88
Demeç	2	5,55
Gazete ve Haber Metni	2	5,55
Bilimsel Yazı	1	2,77
Tarihi Anlatı	1	2,77
Toplam	36	100

Tablo 12’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabı 4.ünitesi olan “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye ünitesi içerisinde toplamda 36 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 16 defa, özdeyiş 14 defa, demeç, gazete ve haber metni 2’şer defa, tarihi anlatı 2 defa, bilimsel yazı ve tarihi anlatı ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye ünitesinde edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%44,44), en az ise bilimsel yazı ve tarihi anlatı (%2,77) yer almıştır.

Tablo 13

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Demokratikleşme Çabaları Ünitesi (5.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	8	66,66
Özdeyiş	2	16,66
Anı-Hatırat	1	8,33
Demeç	1	8,33
Toplam	12	100

Tablo 13'te İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabı 5.ünitesi olan "Demokratikleşme Çabaları" ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Demokratikleşme Çabaları ünitesi içerisinde toplamda 12 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 8 defa, özdeyiş 2 defa, anı-hatırat ve demeç ise 1'er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Demokratikleşme Çabaları ünitesinde edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%66,66), en az ise anı-hatırat ve demeç (%8,33) yer almıştır.

Tablo 14

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası Ünitesi (6.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	8	47,05
Gazete ve Haber Metni	3	17,64
Özdeyiş	3	17,64
Tarihi Anlatı	2	11,76
Bilimsel Yazı	1	5,88
Toplam	17	100

Tablo 14'te İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders

kitabı 6.ünitesi olan “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ünitesi içerisinde toplamda 17 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 8 defa, gazete ve haber metni ve özdeyiş 3'er defa, tarihi anlatı 2 defa, bilimsel yazı ise 1 defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ünitesinde edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%47,05), en az ise bilimsel yazı (%5,88) yer almıştır.

Tablo 15

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası Ünitesi (7.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Övgü	8	36,36
Nutuk-Söylev	4	18,18
Gazete ve Haber Metni	3	13,63
Tarihi Anlatı	3	13,63
Ağıt	1	4,54
Biyografi	1	4,54
Bilimsel Yazı	1	4,54
Makale	1	4,54
Toplam	22	100

Tablo 15'te İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabı 7.ünitesi olan “Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası ünitesi içerisinde toplamda 22 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden övgü 8 defa, nutuk-söylev 4 defa, gazete ve haber metni ve tarihi anlatı 3'er defa, ağıt, biyografi, bilimsel yazı ve makale ise 1'er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası ünitesinde edebî ürün olarak en çok övgü (%36,36), en az ise ağıt, biyografi, bilimsel yazı ve makale (%4) yer almıştır.

Tablo 16

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	45	26,62
Özdeyiş	28	16,56
Tarihi Anlatı	23	13,60
Anı-Hatırat	14	8,28
Biyografi	10	5,91
Gazete ve Haber Metni	10	5,91
Övgü	8	4,73
Roman	8	4,73
Bilimsel Yazı	6	3,55
Mektup	4	2,36
Şiir	4	2,36
Demeç	3	1,77
Marş	3	1,77
Ağıt	1	0,59
Anekdote	1	0,59
Makale	1	0,59
Toplam	169	100

Tablo 16’da İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabında edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre ders kitabı içerisinde toplamda 169 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 45 defa, özdeyiş 28 defa, tarihi anlatı 23 defa, anı-hatırat 14 defa, biyografi ve gazete ve haber metni 10’ar defa, övgü ve roman 8’er defa, bilimsel yazı 6 defa, mektup ve şiir 4’er defa, demeç ve marş 3’er defa, ağıt, anekdot ve makale ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda ders kitabında edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%26,62), en az ise ağıt, anekdot ve makale (%0,59) yer almıştır.

4.3. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Kitabına İlişkin Bulgular

8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi Biryay Yayınları kitabında edebî ürünlerin kullanım durumuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 17

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi (1.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Anı-Hatırat	3	33,33
Nutuk-Söylev	2	22,22
Tarihi Anlatı	2	22,22
Biyografi	1	11,11
Roman	1	11,11
Toplam	9	100

Tablo 17’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı 1.ünitesi olan “Bir Kahraman Doğuyor” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Bir Kahraman Doğuyor ünitesi içerisinde toplamda 9 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden anı-hatırat 3 defa, nutuk-söylev ve tarihi anlatı 2’şer defa, biyografi ve roman ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Bir Kahraman Doğuyor ünitesinde edebî ürün olarak en çok anı-hatırat (%33,33), en az ise biyografi ve roman (%11,11) yer almıştır.

Tablo 18

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar Ünitesi (2.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Bilimsel Yazı	2	28,57
Nutuk-Söylev	2	28,57
Anı-Hatırat	1	14,28
Deneme	1	14,28
Tarihi Anlatı	1	14,28
Toplam	7	100

Tablo 18’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı 2.ünitesi olan “Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar ünitesi içerisinde toplamda 7 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden bilimsel yazı ve nutuk-söylev 2’şer defa, anı-hatırat, deneme ve tarihi anlatı ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar ünitesinde edebî ürün olarak en çok bilimsel yazı ve nutuk söylev (%28,57), en az ise anı-hatırat, deneme ve tarihi anlatı (%14,28) yer almıştır.

Tablo 19

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi (3.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Roman	11	28,94
Nutuk-Söylev	8	21,05
Tarihi Anlatı	6	15,78
Anı-Hatırat	5	13,15
Şiir	4	10,52
Bilimsel Yazı	2	5,26
Biyografi	1	2,63
Gazete ve Haber Metni	1	2,63
Toplam	38	100

Tablo 19’da İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı 3.ünitesi olan “Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesi içerisinde toplamda 38 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden roman 11 defa, nutuk-söylev 8 defa, tarihi anlatı 6 defa, anı-hatırat 5 defa, şiir 4 defa, bilimsel yazı 2 defa, biyografi ve gazete ve haber metni ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesinde edebî ürün olarak en çok roman (%28,94), en az ise biyografi ve gazete ve haber metni (%2,63) yer almıştır.

Tablo 20

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye Ünitesi (4.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	19	61,29
Anı-Hatırat	6	19,35
Özdeyiş	2	6,45
Bilimsel Yazı	1	3,22
Makale	1	3,22
Şiir	1	3,22
Tarihi Anlatı	1	3,22
Toplam	31	100

Tablo 20’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı 4.ünitesi olan “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye ünitesi içerisinde toplamda 31 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 19 defa, anı-hatırat 6 defa, özdeyiş 2 defa, bilimsel yazı, makale, şiir ve tarihi anlatı ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye ünitesinde edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%61,29), en az ise bilimsel yazı, makale, şiir ve tarihi anlatı (%3,22) yer almıştır.

Tablo 21

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Demokratikleşme Çabaları Ünitesi (5.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Anı-Hatırat	3	30
Biyografi	2	20
Nutuk-Söylev	2	20
Demeç	1	10
Deneme	1	10
Özdeyiş	1	10
Toplam	10	100

Tablo 21’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı 5.ünitesi olan “Demokratikleşme Çabaları” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Demokratikleşme Çabaları ünitesi içerisinde toplamda 10 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden anı-hatırat 3 defa, biyografi ve nutuk-söylev 2’şer defa, anı-hatırat, demeç, deneme ve özdeyiş ise 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Demokratikleşme Çabaları ünitesinde edebî ürün olarak en çok anı-hatırat (%30), en az ise demeç, deneme ve özdeyiş (%10) yer almıştır.

Tablo 22

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası Ünitesi (6.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Anı-Hatırat	1	33,33
Deneme	1	33,33
Nutuk-Söylev	1	33,33
Toplam	3	100

Tablo 22’de İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı 6.ünitesi olan “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ünitesi içerisinde toplamda 3 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden anı-hatırat, deneme ve nutuk-söylev 1’er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ünitesinde edebî ürün olarak eşit oranda anı-hatırat, deneme ve nutuk-söylev (%33,33) yer almıştır.

Tablo 23

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası Ünitesi (7.Ünite) Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Övgü	7	46,66
Anı-Hatırat	2	13,33
Düşünce Yazısı	2	13,33
Gazete ve Haber Metni	2	13,33
Makale	1	6,66
Tarihi Anlatı	1	6,66
Toplam	15	100

Tablo 23’te İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı 7.ünitesi olan “Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası” ünitesinde edebî ürünlerin kullanım durumu

verilmiştir. Buna göre Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası ünitesi içerisinde toplamda 15 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden övgü 7 defa, anı-hatırat, düşünce yazısı ve gazete ve haber metni 2'ser defa, makale ve tarihi anlatı ise 1'er defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası ünitesinde edebî ürün olarak en çok övgü (%46,66), en az ise makale ve tarihi anlatı (%6,66) yer almıştır.

Tablo 24

İlköğretim 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı Edebî Ürünlerin Kullanım Durumu

Edebî Ürün	f	%
Nutuk-Söylev	34	30,08
Anı-Hatırat	21	18,58
Roman	12	10,61
Tarihi Anlatı	11	9,73
Övgü	7	6,19
Bilimsel Yazı	5	4,42
Şiir	5	4,42
Biyografi	4	3,53
Deneme	3	2,65
Gazete ve Haber Metni	3	2,65
Özdeyiş	3	2,65
Düşünce Yazısı	2	1,76
Makale	2	1,76
Demeç	1	0,88
Toplam	113	100

Tablo 24'te İlköğretim 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabında edebî ürünlerin kullanım durumu verilmiştir. Buna göre ders kitabı içerisinde toplamda 113 defa edebî ürün kullanımının olduğu görülmektedir. Edebî ürünlerden nutuk-söylev 34 defa, anı-hatırat 21 defa, roman 12 defa, tarihi anlatı 11 defa, övgü 7 defa, bilimsel yazı ve şiir 5'er defa, biyografi 4 defa, deneme, gazete ve haber metni ve özdeyiş 3'er defa, düşünce

yazısı ve makale 2’şer defa, demeç ise 1 defa kullanılmıştır. Bu bağlamda ders kitabında edebî ürün olarak en çok nutuk-söylev (%30,08), en az ise demeç (%0,88) yer almıştır.

4.4. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında atasözlerinin kullanım durumu nedir?

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi MEB Yayınları, Dersdestek Yayınları ve Biryay Yayınları’na ait okullarda okutulan ders kitaplarında atasözlerinin kullanılmadığı saptanmıştır. Bunun yerine eş değer olarak sıklıkla kitaplarda özdeyişlerde yer verilmiştir. Kitaplarda edebi ürün olarak nitelendirilebilecek özdeyişler genellikle Mustafa Kemal Atatürk’e ait olan özdeyişlerdir. Kitaplarda konu anlatımı içerisinde öğrencilerinin konuya dikkatini çekmek, öğrencilere tarihsel olaylara ilişkin olarak motivasyon ve ilham kaynağı olmak adına özdeyişlerden yararlanılmıştır. Zaman zaman değerlendirme amacıyla da özdeyişler kullanılmış, ünite sonu değerlendirme çalışması sorularında Atatürk’ün sözlerine yer verilmiştir. Ders kitaplarında edebi ürün olarak özdeyişlerin kullanımını gösteren karşılaştırmalı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 25

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Özdeyişlerin Kullanım Durumu

Kitap	f	%
MEB Yayınları	9	22,5
Dersdestek Yayınları	28	70
Biryay Yayınları	3	7,5
Toplam	40	100

Tablo 25’e göre özdeyişler Dersdestek Yayınları’na ait ders kitabında 28 defa, MEB Yayınları’na ait ders kitabında 9 defa, Biryay Yayınları’na ait ders kitabında ise 3 defa kullanılmıştır. Edebi ürün olarak özdeyişlere en fazla Dersdestek Yayınları ders kitabında (%70), en az ise Biryay Yayınları ders kitabında (%7,5) yer verilmiştir.

9. Kaynak: “Alçak girişimin benim kişiliğimden çok mukaddes Cumhuriyet’imize ve onun dayandığı yüksek ilkelere yönelik bulunduğuna şüphe yoktur... Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.”

(Yükseköğretim Kurulu, *Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi*, s. 244)

Şekil 1. Biryay Yayınları ders kitabı özdeyiş örneği. <https://www.sosyalciniz.net/2022-2023-sosyal-bilgiler-5-6-7-t-c-inkilap-tarihi-8-ders-kitaplari/> sayfasından erişilmiştir.

4.5. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında biyografilerin kullanım durumu nedir?

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi MEB Yayınları, Dersdestek Yayınları ve Biryay Yayınları’na ait okullarda okutulan ders kitaplarında biyografi kullanımının yapıldığı saptanmıştır. MEB Yayınları’na ait ders kitabında Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar, Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ve Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası ünitelerinde biyografilere yer verilmiştir. Dersdestek Yayınları’na ait ders kitabında Bir Kahraman Doğuyor, Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar, Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ve Atatürk’ün Ölümü ve Sonrası ünitelerinde biyografilere yer verilmiştir. Biryay Yayınları’na ait ders kitabında ise Bir Kahraman Doğuyor, Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ve Demokratikleşme Çabaları ünitelerinde biyografilere yer verildiği görülmüştür. Biyografi kullanımının kitaplar içerisinde dengeli bir dağılıma sahip olmadığı saptanmıştır. Kitaplar arası biyografilerin kullanım oranı MEB Yayınları ve Dersdestek Yayınları kitaplarında aynı olup Biryay Yayınları ders kitabında değişkenlik göstermektedir. Bu doğrultuda Biryay Yayınları ders kitabında biyografilerin kullanım durumunun yetersiz olduğu saptanmıştır. Ders kitaplarında edebi ürün olarak biyografilerin kullanım amacı ve niteliği benzer özellikler göstermektedir. Öğrencilerin tarihsel figürler ile empati ve duygusal bağlar kurmasını sağlamak ve öğrencilere önemli figürleri model olarak sunmak amacıyla İsmet İnönü, Kazım Karabekir, Ali Fethi Okyar, Nuri Demirağ gibi kişiliklerin yaşamları, mücadeleleri, idealleri ve başarıları konu anlatımı içerisinde biyografiler aracılığıyla aktarılmıştır. Ders kitaplarında edebi ürün olarak biyografilerin kullanımını gösteren karşılaştırmalı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 26

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Biyografilerin Kullanım Durumu

Kitap	f	%
MEB Yayınları	10	41,66
Dersdestek Yayınları	10	41,66
Biryay Yayınları	4	16,66
Toplam	24	100

Tablo 26'ya göre biyografiler MEB Yayınları'na ait ders kitabında 10 defa, Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında 10 defa, Biryay Yayınları'na ait ders kitabında ise 4 defa kullanılmıştır. Edebi ürün olarak biyografilere en fazla MEB Yayınları ve Dersdestek Yayınları ders kitabında (%41,66), en az ise Biryay Yayınları ders kitabında (%16,66) yer verilmiştir.

 Adnan Menderes (1899-1961)

Aydın'ın Koçarlı ilçesi Çakırbeyli köyünde doğdu. Fethi Bey'in başkanlığında kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkasına giren Adnan Menderes, partinin Aydın örgütünü kurarak il başkanı oldu. Bu partinin kendi kendini kapatması üzerine de siyasi yaşamına CHP'de devam etti. Önce CHP Aydın İl Başkanlığına ardından da Aydın milletvekilliğine seçildi. Bu arada Ankara Hukuk Fakültesinde öğrenim görerek 1935 yılında mezun oldu.

1945 yılına kadar CHP milletvekilliğini sürdüren Adnan Menderes, o yıl hükûmetin getirdiği Toprak Kanunu Tasarısı'nı reddederek Refik Koraltan ve Fuat Köprülü ile birlikte partiden ayrıldı. Adnan Menderes 7 Aralık 1945'te yine CHP'den ayrılan Celal Bayar ile birlikte Demokrat Partiyi kurdu. 1950 seçimlerinde İstanbul milletvekili seçilerek 1960 yılına kadar sürecek olan başbakanlık görevine başladı. 27 Mayıs 1960 Askerî Müdahalesi sonucunda iktidarı kaybetti.

Bu kitap için yazılmıştır.

Şekil 2. Dersdestek Yayınları ders kitabı biyografi örneği. <https://www.sosyalciniz.net/2022-2023-sosyal-bilgiler-5-6-7-t-c-inkilap-tarihi-8-ders-kitapları/sayfasından-erişilmiştir>.

4.6. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında tarihi öykülerin kullanım durumu nedir?

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde anlatımı daha ilgi çekici kılma, öğrencilerin konuya ilgisini çekme ve tarihi olayları canlandırma amacıyla edebi ürün olarak tarihi hikayelerden yararlanılır. MEB Yayınları'na ait ders kitabında iki adet tarihi öykü kullanımına yer verilirken Dersdestek Yayınları ve Biryay Yayınları'na ait ders kitaplarında doğrudan tarihi öykü kullanımının olmadığı saptanmıştır. Bu doğrultuda tarih anlatımında önemli bir yere sahip olan tarihi öykülerin kullanımı açısından ders kitaplarının yetersiz olduğu görülmüştür. MEB Yayınları'na ait ders kitabında Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası ünitesinde ünite değerlendirme çalışması kısmında “Bir Göçmen Hikayesi” ve “Girit'te Bir Şehrin Hikayesi” isimli iki tane tarihi öykü kullanılmış ve öykülere ilişkin metin altı sorulara yer verilmiştir. Bununla birlikte kitaplarda tarihi öyküler ile benzerlik gösteren ancak doğrudan öykü kategorisinde yer almayan, tarihi analizler, tarihi belgeler, tarihi incelemeler ve tarihi olayları konu edinen metin alıntılarına yer verilmiştir. Bu metinler neden sonuç ilişkisine sahip olduğu, okuyucunun duygularını harekete geçirdiği ve betimleyici bir dil kullandığı için edebi bir metin türü olarak tarihsel anlatı olarak sınıflandırılmıştır. Ders kitaplarında edebi ürün olarak tarihi öykülerin kullanımını gösteren karşılaştırmalı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 27

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Tarihi Öykülerin Kullanım Durumu

Kitap	f	%
MEB Yayınları	2	100
Dersdestek Yayınları	0	0
Biryay Yayınları	0	0
Toplam	2	100

Tablo 27'ye göre tarihi öyküler MEB Yayınları'na ait ders kitabında 2 defa kullanılmış, Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında ve Biryay Yayınları'na ait ders kitabında ise hiç kullanılmamıştır.

Girit'te Bir Şehrin Hikayesi

“...Türklerle, hazırlanmaları için birkaç ay zaman verildi ve belirtilen günlerde onları götürececek gemiler ısmarlandı... Aralarında konakları daha yeni bitmiş Türkler bulunuyordu ve bunlardan tam da ustalar ayrılırken anahtarları kapının içinde bırakmaları ve evi teslim etmeleri isteniyordu. Başkaları ise o uğursuz yıl, yetiştirilmesi beş yıl veya daha uzun süren zeytin ağaçlarının ilk meyvesini bekliyorlardı. Dükkânlarına o yıl için mal yığmış pazarcılar da vardı ve bu malları şimdi yok pahasına elden çıkarmak zorunda kalıyorlardı...” (Yunan Şair ve Yazar Pandelis Prevelakis, Girit'te Bir Şehrin Hikayesi, s.52)

Şekil 3. MEB Yayınları ders kitabı hikâye örneği. <https://www.sosyalciniz.net/2022-2023-sosyal-bilgiler-5-6-7-t-c-inkilap-tarihi-8-ders-kitaplari/> sayfasından erişilmiştir.

4.7. Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında romanların kullanım durumu nedir?

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaşanan dönemin şartlarını ve ruhunu daha derinlemesine anlamak için kullanılan birincil başvuru kaynaklarındandır. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları içerisinde özellikle Millî Mücadele Dönemi'ni konu edinen doğrudan ders materyali olarak kullanılabilecek birçok roman bulunmaktadır. Aynı zamanda İ.T.A. dersi 3.ünitesi Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesinin son konusu olan “Millî Mücadele'nin Sanata ve Edebiyata Yansımaları” konusunda edebi ürün olarak romanlara çoğunlukla yer verilmiştir. MEB Yayınları'na ait ders kitabında sadece Milli Bir Destan. Ya İstiklal Ya Ölüm (3.ünite) ve Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye (4.ünite) ünitelerinde romanlara yer verildiği görülmüştür. 3.ünitede “Millî Mücadele'nin Sanata ve Edebiyata Yansımaları” konusu içerisinde Halide Edip Adıvar'ın Ateşten Gömlek ve Türkün Ateşle İmtihani romanlarına, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban romanına, Kemal Tahir'in Esir Şehrin İnsanları ve Yorgun Savaşçı romanına, Samim Kocagöz'ün Kalpaklılar ve Dolu Dizgin Yıllar romanına, Tarık Buğra'nın Küçük Ağa romanına, Turgut Özakman'ın Şu Cılgın Türkler romanına yer verilmiştir. Türk'ün Ateşle İmtihani ve Küçük Ağa

romanlarının kısa birer kesiti ve kitap kapak görselleri verilirken Yaban romanının kitap kapak görseline yer verilmiş ve diğer romanlar sadece isim olarak geçmiş içerikleri hakkında bilgi verilmemiştir. Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında ise Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesinde (3.ünite) “Millî Mücadele'nin Sanata ve Edebiyata Yansımaları” konusu içerisinde roman kullanımına yer verildiği görülmüştür. Bu üniteye Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban romanı, Mehmet Rauf'un Halas romanı, Samim Kocagöz'ün Dolu Dizgin Yıllar romanı, Halide Edip Adıvar'ın Türk'ün Ateşle İmtihanı romanı, Tarık Buğra'nın Küçük Ağa romanı, İlhan Tarus'un Var Olmak romanı, Kemal Tahir'in Esir Şehrin İnsanları romanı ve H.İzzettin Dinamo'nun Kutsal İsyan romanı edebi ürün olarak kullanılmıştır. Bu romanlar arasında sadece Hlide Edip Adıvar'ın Türk'ün Ateşle İmtihanı romanının içeriği verilmiş olup diğerleri sadece isim olarak yer almıştır. Biryay Yayınları'na ait ders kitabında da Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi (1.ünite) ve Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesinde (3.ünite) roman kullanımının olduğu görülmektedir. 3.ünitede “Millî Mücadele'nin Sanata ve Edebiyata Yansımaları” konusu içerisinde Halide Edip Adıvar'ın Türk'ün Ateşle İmtihanı ve Ateşten Gömlek romanına, Kemal Tahir'in Esir Şehrin İnsanları ve Yorgun Savaşçı romanına, Samim Kocagöz'ün Kalpaklılar ve Dolu Dizgin Yıllar romanına, Aka Gündüz'ün Dikmen Yıldızı romanına, Mithat Cemal Kuntay'ın Üç İstanbul romanına, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban romanına, Turgut Özakman'ın Şu Çılgın Türkler romanına ve Tarık Buğra'nın Küçük Ağa romanına yer verilmiştir. Bu romanlar arasında sadece Küçük Ağa romanının içeriğinden bir kesit kitapta yer almakta olup diğer romanlar sadece ismi geçerek kullanılmıştır. Romanların kullanım oranların kitaplarda benzer olduğu ancak nitelik bakımın farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Kitaplarda farklı romanların kullanımı öğrenciler arasında öğrenme çıktılarının farklılık göstermesine sebep olacaktır. Bu durum da ülkemizde liselere geçişte uygulanan ulusal değerlendirme sınavı Liselere Geçiş Sistemi (LGS) için dezavantaj olarak görülmektedir. Aynı zamanda kitaplarda kullanılan romanlar çoğunlukla isim olarak örnek teşkil edecek şekilde yer almakta ve içeriklerine dair yeterince bilgi ve kesitler sunulmamaktadır. Bu doğrultuda 8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarının edebi ürün olarak roman kullanımı bakımından zayıf kaldığı saptanmıştır. Ders kitaplarında edebi ürün olarak romanların kullanımını gösteren karşılaştırmalı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 28

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Romanların Kullanım Durumu

Kitap	f	%
MEB Yayınları	10	33,33
Dersdestek Yayınları	8	26,66
Biryay Yayınları	12	40
Toplam	30	100

Tablo 28'e göre romanlar MEB Yayınları'na ait ders kitabında 10 defa, Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında 8 defa, Biryay Yayınları'na ait ders kitabında ise 4 defa kullanılmıştır. Edebi ürün olarak biyografilere en fazla Biryay Yayınları ders kitabında (%40), en az ise Dersdestek Yayınları ders kitabında (%26,66) yer verilmiştir.

Dönemin olaylarından kısa bir kesit şöyledir:

“...Londra'ya gönderilen (Şubat 1921) delegasyonun başında Bekir Sami Bey, İstanbul heyetinin başında da Tevfik Paşa bulunuyordu. Tevfik Paşa, Ankara delegesini meşru olarak kabul etmişti. Lloyd George'un Hükûmeti İzmir için bir özerklik ve Türk-Yunan savaşında da tarafsızlık teklif etmişti. Bütün bunları Ankara Hükûmeti önce tetkik edecekti. Eğer Büyük Millet Meclisi bunun lehinde bulunursa ağustos ve eylülde tekrar bir Türk delegasyonu isteyeceklerdi.

Bunun bir hileden ibaret olduğu çok çabuk meydana çıktı. Çünkü Türk delegasyonu Londra'dan dönerken Yunanlar, büyük bir taarruza geçtiler...”
(H. Edip Adıvar, *Türk'ün Ateşle İmtihanı*, s.187)

Şekil 4. MEB Yayınları ders kitabı roman örneği. <https://www.sosyalciniz.net/2022-2023-sosyal-bilgiler-5-6-7-t-c-inkilap-tarihi-8-ders-kitaplari/> sayfasından erişilmiştir.

4.8. Beşinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında anıların (hatırat) kullanım durumu nedir?

İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde edebi ürün olarak anı-hatıratların kullanımı tarihi dönemleri ve tarihsel olayları daha kişisel ve daha derinlemesine anlama imkânı sunar. Bu

nedenle İnkılap Tarihi dersinde sıklıkla kullanılabilecek edebi ürünler arasında yer almaktadır. MEB Yayınları ve Biryay Yayınları'na ait ders kitaplarında anı-hatıratların kullanım oranı birbirine yakın olup Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında bu oranın daha az olduğu saptanmıştır. Anı-hatıratların ders kitaplarında üniteler arası kullanım durumu dengeli olup çoğu ünite de konu anlatımı içerisine bütünleşmiş bir şekilde edebi ürün olarak anı-hatıratlardan yararlanılmıştır. Kitaplarda kullanılan anı-hatıratlar başta Mustafa Kemal Atatürk tarafından kaleme alınmış olan Nutuk adlı eserden olup Utkan Kocatürk ve Yurdakul Yurdakul gibi Atatürk'ün anılarını kaleme alan farklı yazarların eserlerinden alıntılar yapılarak verilmiştir. Bu kapsamda 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarının anı-hatırat kullanımı bakımından zengin olduğu görülmüştür. Ders kitaplarında edebi ürün olarak anı-hatıratların kullanımını gösteren karşılaştırmalı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 29

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Anı-Hatıratların Kullanım Durumu

Kitap	f	%
MEB Yayınları	19	35,18
Dersdestek Yayınları	14	25,92
Biryay Yayınları	21	38,88
Toplam	54	100

Tablo 29'a göre anı-hatıratlar MEB Yayınları'na ait ders kitabında 19 defa, Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında 14 defa, Biryay Yayınları'na ait ders kitabında ise 21 defa kullanılmıştır. Edebi ürün olarak anı-hatıratlara en fazla Biryay Yayınları ders kitabında (%38,88), en az ise Dersdestek Yayınları ders kitabında (%25,92) yer verilmiştir.

3. Kaynak: “Mahallemizde Binbaşı Kadri Bey adında bir komşumuz oturuyordu. Oğlu Ahmet askerî rüştiyeye devam ediyor ve okul elbiselerini giyiyordu. Onu gördükçe ben de böyle elbise giymeye hevesleniyordum. Sonra sokaklarda subaylar görüyordum. Onların derecesine ulaşmak için takip edilmesi gereken yolun askerî rüştiyeye girmek olduğunu anlıyordum. O sırada annem Selânik’e gelmişti. Askerî rüştiyeye girmek istediğimi söyledim. Annem askerlikten pek korkardı. Asker olmama karşı çıktı. Giriş sınavı zamanı gelince ona sezdirmeden sınavı verdim ve askerî rüştiyeye kaydoldum. Böylece anneme karşı bir oldubitti yaptım.”

(Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, s. 436)

Şekil 5. Biryay Yayınları ders kitabı anı-hatırat örneği. <https://www.sosyalciniz.net/2022-2023-sosyal-bilgiler-5-6-7-t-c-inkilap-tarihi-8-ders-kitapları/> sayfasından erişilmiştir.

4.9. Altıncı Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında şiirlerin kullanım durumu nedir?

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde edebi ürün olarak şiirlerin kullanımı öğrencileri duygusal yönden harekete geçirerek öğrenme motivasyonunu artırma konusunda büyük öneme sahiptir. MEB Yayınları’na ait ders kitabında Bir Kahraman Doğuyor (1.ünite) ve Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm (3.ünite) ünitelerinde şiirlere yer verildiği görülmüştür. Romanların kullanımı ile benzer şekilde şiirlerde yine 3.ünitede “Millî Mücadele’nin Sanata ve Edebiyata Yansımaları” konusu içerisinde sadece isim olarak verilmiştir. Dersdestek Yayınları’nda ise MEB Yayınları’na benzer şekilde Bir Kahraman Doğuyor (1.ünite) ve Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm (3.ünite) ünitelerinde şiirlere yer verilmiştir. Dersdestek Yayınları kitabında şiirlere ait kesitlerde konu anlatımı içerisinde yer almıştır. Biryay Yayınları’na ait ders kitabında ise diğer kitaplardan farklı olarak Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm (3.ünite) ve Atatürk ve Çağdaşlaşan Türkiye (4.ünite) ünitelerinde şiir kullanımı olduğu görülmüştür. Bu bilgiler doğrultusunda 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarının öğrencileri duygusal yönden de besleme özelliğine sahip edebi ürün olan şiir kullanımı konusunda yetersiz olduğu saptanmıştır. Ders kitaplarında edebi ürün olarak şiirlerin kullanımını gösteren karşılaştırmalı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 30

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Şiirlerin Kullanım Durumu

Kitap	f	%
MEB Yayınları	4	30,76
Dersdestek Yayınları	4	30,76
Biryay Yayınları	5	38,46
Toplam	13	100

Tablo 30'a göre şiirler MEB Yayınları'na ve Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında 4'er defa, Biryay Yayınları'na ait ders kitabında ise 5 defa kullanılmıştır. Edebi ürün olarak şiirlere en fazla Biryay Yayınları ders kitabında (%38,46), en az ise Dersdestek Yayınları ve MEB Yayınları ders kitabında (%30,76) yer verilmiştir.

CENGE GİDERKEN

*Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur
Sinem, özüm ateş ile doludur
İnsan olan vatanının kuludur
Türk evlâdı evde durmaz, giderim.*

*Yaradanın kitabını kaldırtmam
Osmancığın bayrağını aldırtmam
Düşmanımı vatanıma saldırtmam
Tanrı evi viran olmaz, giderim.*

Mehmet Emin YURDAKUL

Şekil 6. Dersdestek Yayınları ders kitabı şiir örneği. <https://www.sosyalciniz.net/2022-2023-sosyal-bilgiler-5-6-7-t-c-inkilap-tarihi-8-ders-kitaplari/> sayfasından erişilmiştir.

4.10. Yedinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında gezi yazılarının kullanım durumu nedir?

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde edebi ürün olarak gezi yazılarının kullanımı düz bilgi aktarımı yerine tarihsel mekanlarla ilgili öğrencilere zengin bir bağlam sağlama olanağı sunmakta ve zihinlerinde mekân canlandırmaları yaparak konulara ve olaylara ilişkin merak uyandırmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi ve tarih derslerinde edebi bir ürün olarak

sıklıkla yararlanılan gezi yazılarına MEB Yayınları, Dersdestek Yayınları ve Biryay Yayınları'na ait ders kitaplarında yer verilmediği saptanmıştır.

4.11. Sekizinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Değerlendirmeler

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında söylevlerin (nutuk) kullanım durumu nedir?

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde edebi ürün olarak nutuk-söylevlerin kullanımı güçlü dil becerileri eşliğinde tarihin birinci elden doğru bir şekilde aktarılmasına ve Atatürk'ün düşünce yapısının daha derinlemesine anlaşılmasına büyük katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersini içeriği bakımından nutuk-söylevlerin kullanımına oldukça elverişli bir ders olarak değerlendirebiliriz. Nitekim MEB Yayınları'na, Dersdestek Yayınları'na ve Biryay Yayınları'na ait ders kitaplarında nutuk-söylevlerden oldukça fazla yararlanılmıştır. Kitaplar arası nutuk-söylev kullanım oranı birbirine yakın olup üniteler arası dengeli bir dağılım göstermiştir. Hemen hemen tüm ünitelerde konu anlatımı ile bütünleşik bir şekilde çeşitli kaynaklardan alıntılar yapılarak nutuk-söylevlere yer verilmiştir. Başta Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk adlı eseri olmak üzere Utkan Kocatürk, Afet İnan gibi birçok çeşitli yazarın eserlerinden yararlanılarak nutuk-söylev kullanımı gerçekleştirilmiştir. Ders kitaplarında edebi ürün olarak nutuk-söylevlerin kullanımını gösteren karşılaştırmalı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 31

8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabında Nutuk-Söylevlerin Kullanım Durumu

Kitap	f	%
MEB Yayınları	39	33,05
Dersdestek Yayınları	45	38,13
Biryay Yayınları	34	28,81
Toplam	118	100

Tablo 31'e göre nutuk-söylevler MEB Yayınları'na ait ders kitabında 39 defa, Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında 45 defa, Biryay Yayınları'na ait ders kitabında ise 34 defa

kullanılmıştır. Edebi ürün olarak nutuk-söylevlere en fazla Dersdestek Yayınları ders kitabında (%38,13), en az ise Biryay Yayınları'na ait ders kitabında (%28,81) yer verilmiştir.

Mustafa Kemal'in Onuncu Yıl Nutku'ndan bazı bölümler:

“Yurttaşlarım! Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli, Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyetidir. Bundaki başarıyı, Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak kararlı bir şekilde yürütmesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla yeterli göremeyiz çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak zorunluluğunda ve kararındayız.

Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir, Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü Türk milletinin yürümekte olduğu ilerleme ve uygarlık yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, pozitif bilimdir. Türk milletinin tarihi bir vasfı da güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir.

Büyük Türk milleti! On beş yıldan beri, giriştiğimiz işlerde başarı vadeden çok sözlerimi işittin. Bahtıyarım ki, bu sözlerimin hiçbirinde milletimin hakkındaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım... Asla şüphem yoktur ki Türklüğün unutulmuş büyük uygar vasfı ve büyük uygar niteliği, bundan sonraki ilerlemesi ile geleceğin yüksek uygarlık ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.” (Görsel 4.57)

(Utkan Kocatürk, *Atatürk*, s. 368) (Düzenlenmiştir.)

Şekil 7. MEB Yayınları ders kitabı nutuk-söylev örneği. <https://www.sosyalciniz.net/2022-2023-sosyal-bilgiler-5-6-7-t-c-inkilap-tarihi-8-ders-kitaplari/> sayfasından erişilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Edebi ürünler, estetik ve dil anlatımı gibi unsurlar bakımından ön plana çıkan yazılı veya sözlü eserlerdir. Edebi ürünler sayesinde insanların duygu ve düşünceleri, deneyimleri ve hayal gücü yaratıcı bir şekilde ortaya koyulmaktadır. Edebi ürünler çoğunlukla sanatsal amaçla ortaya çıkar ve estetik, evrensellik, duygu ve derinlik gibi özellikler taşırlar. Aynı zamanda kültürel mirasın da bir yansıması olarak kabul edilir ve toplum bilinci oluşmasına katkı sağlarlar. Edebi ürünlerin eğitimde özellikle de bilgi aktarımına dayalı olan tarih gibi derslerde kullanılması öğrencilerin öğrenme süreçlerini oldukça zenginleştirir ve derse karşı olan ilgiyi artırır. Özellikle tarih, sosyal bilgiler ve edebiyat derslerinde edebi ürünlerin kullanımına sıklıkla rastlanmaktadır. Edebi ürünler sayesinde tarih konuları düz bilgi aktarımı yapan bir ders olmaktan çıkarak öğrencilere yaşam deneyimleri sunmuş olur. Bu şekilde eğitim süreci daha anlamlı bir hal alarak amaçlarına ulaşmış olur. Öztaş (2018) çalışmasında, edebî ürünlerle desteklenen öğretim yaklaşımının, öğrencilerin akademik başarısını artırmada, duyuşsal kazanımları sağlamada ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmede etkili olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, tarih öğretim programlarında kazanımların kalıcılığını artırmak için her kazanıma uygun edebî ürünlerin belirlenmesi ve bu ürünlere ders kitaplarında da yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu bulgular, yapmış olduğum çalışmanın önemini destekler nitelikte olup, tarih derslerinde edebî ürün kullanımının ne denli kritik olduğunu ortaya koymaktadır.

8.sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, milletimizin Atatürk'ün hayatını, bağımsızlık mücadelesini, Kurtuluş Savaşı'nı, Cumhuriyet'in kuruluşunu ve Atatürk ilke ve

inkılaplarını konu edinen önemli bir derstir. Ülkemizde diğer derslerde olduğu gibi dersin öğretiminde de kullanılan temel materyallerden birisi ders kitaplarıdır. Okullarda okutulan ders kitapları belirli özellikler bakımından farklılık göstermektedir. Bir süredir MEB tarafından farklı yayınevlerine kitap yazma ve basma yetkisi verilmiş olup hazırlanan kitaplar MEB Yayınları'na ait kitaplar ile okullarda okutulmaktadır. Bu kapsamda 2022-2023 eğitim öğretim yılında 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde üç farklı yayınevine ait kitap okullarda ders materyali olarak kullanılmıştır. Bu kitaplar; 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları ders kitabı, 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları ders kitabı ve 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları ders kitabı şeklindedir. Bu durum belirli konularda avantaj sağlamakla birlikte bazı durumlarda ise dezavantajlı durumlar doğurabilmektedir. Ülkemizde liselere geçiş sisteminde uygulanan ulusal değerlendirme sınavı LGS hazırlık sürecinde okullarda asli kaynak olarak ders kitaplarından yararlanılmaktadır. Ders kitaplarının içeriğinden dolayı ortaya çıkacak olan farklılıkların öğrencilerde öğrenme çıktılarının farklılıklarına yol açabileceği ve bu durumun dezavantaj doğurabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmada MEB Yayınları'na, Dersdestek Yayınları'na ve Biryay Yayınları'na ait 8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları edebi ürün kullanımı bakımından ayrı ayrı incelenmiş ve araştırmanın alt problemlerine yönelik bulgular karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur.

8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları edebi ürünlerin kullanım durumu bakımından incelendiğinde en fazla edebi ürün kullanımının MEB Yayınları'na ait ders kitabında, ikinci olarak Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabında ve en az kullanımın Biryay Yayınları'na ait ders kitabında olduğu görülmüştür. Edebi ürün kullanımı, edebi ürünlerin niteliği ve üniteler arası kullanım oranı bakımından MEB Yayınları ve Dersdestek Yayınları kitapları birbirine oldukça benzerlik gösterirken Biryay Yayınları'na ait ders kitabında bu durum farklılık göstermektedir. Edebi ürünlerin bazılarının üniteler arası dengeli bir dağılım gösterdiği, roman, şiir ve biyografi gibi edebi ürünlerin ise belirli ünitelerde yoğunlaştığı görülmüştür.

Çalışmada alt problem olarak 8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında edebi ürün olarak atasözlerinin, biyografilerin, öykülerin, romanların, anı-hatıratların, şiirlerin, gezi yazılarının ve nutuk-söylevlerin kullanım durumu incelenerek sonuçlar karşılaştırmalı olarak ortaya koyulmuştur.

8.sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında atasözlerinin kullanılmadığı, bunun yerine özdeyişlere yer verildiği tespit edilmiştir. Atasözlerinin kitaplarda kullanılmaması bir eksiklik olup özdeyişlerin kullanımı bakımından da Dersdestek Yayınları'na ait ders kitabı zenginlik gösterirken MEB Yayınları ve Biryay Yayınları'na ait kitaplarının özdeyiş kullanımı bakımından zenginleştirilebileceği düşünülmüştür.

İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin birçok tarihi kişiliği barındırmasına bağlı olarak kitaplarda biyografi kullanımının da artırılabilir ve çeşitlendirileceği düşünülmektedir. Biyografi kullanımı bakımından MEB Yayınları ve Dersdestek Yayınları sayısal ve nitel benzerlikler gösterirken Biryay Yayınları yine bu noktada oran ve nitelik olarak farklılık göstermektedir. Biyografi kullanımının en fazla MEB Yayınları ve Dersdestek Yayınlarına ait ders kitaplarında, en az ise Biryay Yayınları ders kitabında olduğu saptanmıştır.

Tarih öğretiminde önemli bir yere sahip olan tarihi öykülere Dersdestek Yayınları ve Biryay Yayınları ders kitabında doğrudan yer verilmezken MEB Yayınları'na ait ders kitabında iki adet öykü kullanılmıştır. Bu durum öykü kullanımı bakımından ders kitaplarının zenginleştirilmesi gerektiği durumunu ortaya koymaktadır.

Yine tarih öğretiminde önemli bir yere sahip olan romanların kullanımı bakımından kitaplar incelendiğinde her üç ders kitabında da konu gereği Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm ünitesinde roman kullanımının yoğunlaştığı görülmüştür. Sayısal olarak kitaplarda roman kullanım oranlarının yeterli olduğu ancak roman içeriklerine ve kesitlerine yönelik bilgilerin bulunmadığı çoğu romanın kitaplarda sadece isim olarak geçtiği tespit edilmiştir. Roman kullanımına en fazla Biryay Yayınlarına ait ders kitabında en az ise Dersdestek Yayınlarına ait ders kitabında yer verildiği saptanmıştır.

Ders kitaplarının anı-hatırat kullanımı bakımından zengin olduğu, benzer özellikler gösterdiği ve çoğunlukla Atatürk'ün anılarına yer verdiği saptanmıştır. Ders kitaplarında hatıratların kullanımında yer yer alıntılanan metnin herhangi bir kaynağa dayandırılmaması ve metnin içinde metinle bütünleşik halde verilmesi yanlış bir kullanım olarak değerlendirilmiştir. Boyraz (2019) da yapmış olduğu çalışmada 8.sınıf İnkılap Tarihi ders kitabında hatıratların birincil kaynaktan sunulmaması durumuna dikkat çekmiştir. Anı hatırat kullanımının en fazla Biryay Yayınları ders kitabında, diğerlerine görece en az ise Dersdestek Yayınları ders kitabında olduğu görülmüştür.

Öğrencileri duygusal yönden harekete geçiren edebi ürünlerden olan şiirlerin kullanımının ders kitaplarında artırılabilir ve düşünülmektedir. Romanlarda olduğu gibi yine bazı şiirlerin

isimleri ve şairi verilerek içeriğine dair paylaşımında bulunulmamıştır. Her üç ders kitabında da nicelik bakımından birbirine yakın şiir kullanımının mevcut olduğu görülmüştür.

Sosyal Bilgiler ve tarih derslerinde kullanımına rastlanılan gezi yazılarına 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında yer verilmediği saptanmış ve kitabın bu yönden zenginleştirilebileceği düşünülmüştür. Oruç ve Aygün (2018) tarafından yapılan çalışmada, sosyal bilgiler ders kitaplarında gezi yazılarına sınırlı bir şekilde yer verildiği tespit edilmiştir. Oruç'un (2009) başka bir çalışmasında ise, sosyal bilgiler ders kitaplarında edebî ürünler arasında en az yer verilen türün seyahatnameler olduğu ve bu türün yalnızca %2 oranında kullanıldığı ortaya konmuştur.

İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin temel yapıtaşlarından olan nutuk-söylevlerin kitaplardaki kullanım durumu incelendiğinde her üç kitabında nutuk-söylev kullanımı bakımından oldukça zengin özellik gösterdiği ve genellikle Atatürk'ün nutuk-söylevlerine yer verildiği görülmüştür. Nutuk söylev kullanımının en fazla Dersdestek Yayınları ders kitabında olduğu en az ise Biryay Yayınları ders kitabında olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarının genel olarak edebi ürün kullanımı bakımından zenginlik gösterdiği görülmektedir. Ancak edebi ürünlerin kullanımında belirgin bir dengesizlik olduğu tespit edilmiştir. Kitaplarda farklı türde edebi ürünlere yer verilmekle birlikte, belirli türlere ağırlık verildiği ve öğrencilerin duygusal dünyalarına hitap edebilecek, şiir, türkü ve hikâye gibi türler bakımından zenginleştirilebileceği düşünülmektedir. Bu duruma paralel olarak Çelik ve Dolanbay (2021) çalışmalarında, İnkılap Tarihi ders kitabında anı, gazete, biyografi, makale ve tarihi yazıların yer aldığını belirlemişlerdir. Ders kitabında belirli türlerin sınırlı bir şekilde kullanıldığı, dolayısıyla sanatsal metinlerin (roman, hikâye, şiir vb.) yeterince yer almadığı vurgulanmıştır. Bu bulgular, çalışmamın ulaştığı sonuçlarla da paralellik göstermektedir ve ders kitabının sanatsal metinler açısından zenginleştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Öte yandan, farklı yayınevlerine ait olan ders kitaplarında kullanılan edebi ürünlerde de çeşitlilik olduğu görülmektedir. Bu durum, müfredatta yer alan aynı konunun farklı kitaplarda farklı edebi ürünlerle işlenmesine neden olmaktadır. Özellikle, "Milli Mücadele'nin Sanata ve Edebiyata Yansımaları" gibi LGS'de yer alan konularda bu farklılıkların öğrencilerin değerlendirme süreçlerinde olumsuz etkilere yol açabileceği düşünülmektedir. Yaşanan bu farklılığın olası nedenleri arasında, ders kitaplarının hazırlanmasında kullanılan farklı kaynaklar, yazarların kişisel tercihleri ve müfredatın esnek yapısı sebep olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak, 8. sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında edebi ürün kullanımının önemi vurgulanmakla birlikte, bu kullanımın daha dengeli ve öğrenci merkezli olması gerektiği düşünülmektedir. Farklı edebi türlerin kullanımı, öğrencilerin hem bilgiye daha kolay ulaşmalarını hem de konulara farklı perspektiflerden bakmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, LGS gibi sınavlarda öğrencilerin karşılaşabileceği olumsuz yönde farklılıkları en aza indirmek adına ders kitaplarında kullanılan edebi ürünlerin daha kitaplar arası standardize edilmesi önemli görülmüştür.

5.2. Öneriler

1. Edebi ürünlerin ders kitaplarında konu anlatımı içerisinde bütünleşik bir halde ve düz metin olarak verilmesinin ayırt ediciliği azalttığı düşünülmektedir. Görsel materyaller ile desteklenerek daha ilgi çekici bir şekilde verilebilir.
2. Ders kitaplarında öğrencileri duygusal yönden de besleyecek ve harekete geçirecek olan türküler, şiirler ve hikayeler gibi edebi ürünlerin kullanımına daha fazla yer verilebilir.
3. Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin sonuçlar doğrultusunda 8.sınıf İTA ders kitaplarında romanların kullanımının artırılabilirliği düşünülmektedir. Kitapta sadece roman ismi ve yazarını vermek yerine romanların içerisinden kesitler veya içeriğine dair açıklayıcı bilgiler de verilebilir.
4. MEB tarafından okutulan ve farklı yayınevlerine ait kitaplarda öğrenciler arasında öğrenme çıktılarının farklılık gösterebileceği düşünülerek edebi ürünlerin kullanımı bakımından ortaya çıkan tür farklılıkları azaltılabilir. Bu kapsamda eğitim materyallerinin içeriği edebi ürün kullanımı bakımından standart hale getirilerek değerlendirme süreçleri ile uyum sağlanabilir.
5. 8. sınıf T.C. İTA ders kitabında yer alan edebi ürünlerin içeriğinin öğrenciler tarafından daha iyi kavranması ve içselleştirilmesi için proje ödevleri ve benzeri uygulamalarla desteklenmesi faydalı olabilir.
6. 8. sınıf T.C. İTA ders kitabında yer alan edebi ürün kaynaklarına erişimi öğrenciler açısından kolaylaştırmak amacıyla, ders kitabı içerisine online veri araçlarının entegre edilmesi yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

- Akkuş, Z. (2007). *Tarih öğretiminde edebi ürünlerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Alaca, E. (2017). Sosyal bilgiler ders kitapları üzerine bir değerlendirme. *21. yy'da Eğitim ve Toplum*, 6(18). 759- 785.
- Argunşah, H. (2002). Tarihî romanda post-modern arayışlar. *İlmî Araştırmalar*, (14), 17-27.
- Arslan, M. (2009). Eğitimle ilgili temel kavramlar. M. Arslan (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s.12-25). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ataş, Ç., & Ataş, U. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. sınıf ders kitabı*. Ankara: Bir-Yay.
- Beldağ, A., & Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî eser kullanımı: nitel bir çalışma. *Journal of Education Faculty*, 18(2), 953-981.
- Boyraz, E. Z. (2019). Ortaokul 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programlarında ve ders kitaplarında hatırat. *International Journal of Field Education*, 6(1), 164-174.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E., Akgün Ö., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.

- Çencen, N. (2010). *11. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde tarih öğretmenlerinin “edebi ürün” kullanımına ilişkin görüşleri*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, M. E., & Dolanbay, H. (2021). 8. sınıf inkılap tarihi ders kitabının edebi eserler açısından değerlendirilmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 69-81.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyi: öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (3), 969-990.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı.
- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2008). *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Ankara: Nobel.
- Dönmez, C., & Yazıcı, K. (2013) Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında tarihi karakterlerin kullanımını etkileyen faktörler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 243-265.
- Eşgi, N. ve Dursun F. (2008). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretimi ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi. *G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 21-34.
- Ginesar, Ö., & Güven, C. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabıyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 1017-1041.
- Hatipoğlu, M. (2004). Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihinin amaç ve kapsamı. B. Yediyıldız ve K. Üstün (Ed.), *Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi'nde yöntem arayışları* içinde (s.16-24). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Kahraman Çınar, B. (2019). *Milli mücadele döneminin öğretiminde öykü kullanımının 8. sınıf öğrencilerin başarısına ve derse karşı tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

- Karavar, H. (2018). Sekizinci sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının bilimsel yeterlilik açısından incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(2), 88-95.
- Kaya, E. ve Ekiçi, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde gezi yazılarından yararlanma: Gülten Dayıoğlu'nun gezi yazıları örneği. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1).
- Kaymakcı, S., & Er, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 198-224.
- Kınacı, C. (2023). Tarih-edebiyat ilişkisi bağlamında II. Dünya Savaşı'nın kazak edebiyatına yansıması. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(1), 170-192.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Köstüklü, N. (2004). İlk ve orta öğretimde tarih öğretimi problemler ve öneriler. *Erdem*, 14(41), 1-28.
- Musbach, J. W. (2001). Using primary sources in the secondary classroom. *OAH Magazine of History*, 16(1), 30-32.
- MEB, (2018). Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi 8. Sınıf Öğretim Programı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- McCormick, T. M. (2004). Letters from Trenton, 1776: Teaching with Primary Sources. *Social Studies and the Young Learner*, 17(2), 5-12.
- Merey, Z. (2010). Dünyada ve Türkiye'de tarih eğitiminin tarihsel gelişimi. M.Safran (Ed.), *Tarih nasıl öğretilir* içinde (s.27-34). İstanbul: Yeni İnsan.
- Oruç, Ş. (2009). Sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitaplarında edebi ürünler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 9-24.

- Oruç, Ş. (2010). Tarih Öğretiminde Biyografiler. Tarih Nasıl Öğretilir. M.Safran (Ed.), *Tarih nasıl öğretilir* içinde, İstanbul: Yeni İnsan.
- Oruç, Ş., & Aygün, M. (2018). Sosyal bilgiler ders kitaplarında seyahatnameler. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 1(1), 46-57.
- Öztaş, S. (2009). *Tarih öğretiminde şiirlerin yeri ve önemi*. Uluslararası 5. Balkan Eğitimve Bilim Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Öztaş, S. (2018). Tarih derslerinde bir öğretim materyali: Edebî ürünler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (11), 27-41.
- Öztürk, A. (2002). *Tarih öğretiminde romanların kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, C. (2007). 21. Küreselleşme ve bilgi çağında sosyal bilgiler öğretimi. Ö.P. Unutkan ve A. Oktay (Ed.), *İlköğretimde alan eğitimi* içinde (s. 101-142). Ankara: Morpa.
- Öztürk, C., & Otluoğlu, R. (2002). Sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(15), 173-182.
- Safran, M. (1993). Tarih öğretiminin eğitimsel amaçları. *Belleten*, 57(220), 827-842.
- Şahinel, M.G. (2003). *Etkin öğrenme*. Ankara: Pegem.
- Şimşek, A. (2006). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde tarihsel hikâyeye yönelik öğrenci görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 187-202.
- Şimşek, A. (2010). Tarih Öğretiminde Tarihsel Hikâye ve Roman. M.Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir* içinde, İstanbul: Yeni İnsan.
- Tekgöz, M. (2005). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde edebiyat temelli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarısı ve kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Top, M. (2009). —*İlköğretim 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde edebi ürünlerin kullanılmasının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi*". Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2011). Sosyal bilgilerde tarihin yeri ve önemi. R. Turan ve K. Ulusoy. (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri içinde* (s.138-153). Ankara: Pegem.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2022). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Türker, H. & Arslan, Ö. (2008). İlköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde belgesel filmlerin kullanımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 92-104
- Tüysüz, S. (2022). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. sınıf ders kitabı*. Ankara: Dersdestek.
- Ulusoy, K. ve Gülsüm, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde tarih ve coğrafya konuları işlenirken öğretmenlerin materyal kullanma durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10 (2), 85-99.
- Ülkü, M., Mutlu, Ö., & Çetinkaya, F. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. sınıf ders kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Yakar, H., & Yıldırım, T. (2021). Ortaöğretim tarih ders kitaplarında edebî ürünlerin kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 409-426.
- Yeşilbursa, C. & Sabancı, O. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünlerin Kullanımına Yönelik Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 19-33.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

EKLER

EK 1. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük MEB Yayınları Ders Kitabı İç Kapak Sayfası

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İNKILAP TARİHİ
VE
ATATÜRKÇÜLÜK**

DERS KİTABI

8

YAZARLAR

Mehmet ÜLKÜ

Özlem MUTLU

Fatih ÇETİNKAYA

**EK 2. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersdestek Yayınları Ders Kitabı İç
Kapak Sayfası**

Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

8

DERS KİTABI

Yazar

Sami TÜYSÜZ

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının **18 Nisan 2019** tarih ve **8** sayılı kararıyla (listenin 187. sırasında) **2019-2020** öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle **ders kitabı** olarak kabul edilmiştir.

EK 3. 8.Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Biryay Yayınları Ders Kitabı İç Kapak Sayfası

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK
8. SINIF

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı kurul kararı ile 2018-2019 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle **Ders Kitabı** olarak kabul edilmiştir.

Yazarlar

Çiğdem ATAŞ - Ufuk ATAŞ

BİR-YAY

BİR-YAY YAYINEVİ

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..